

TROAS BÖLGESİ ARKAİK DÖNEM
YUNAN KOLONİZASYON HAREKETLERİ

Aytun YAZGI
(Yüksek Lisans Tezi)

2008

T.C.

**ÇANAKKALE ON SEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI**

**TROAS BÖLGESİ ARKAİK DÖNEM YUNAN KOLONİZASYON
HAREKETLERİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. M. Fatih YAVUZ

**Hazırlayan
Aytun YAZGI
051907003**

Çanakkale 2008

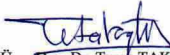
Sosyal Bilimler Enstitüsü Mdrlg'ne
Aytun YAZGI'ya ait TROAS BÖLGESİ ARKAİK DÖNEM YUNAN
KOLONİZASYON HAREKETLERİ adlı
Çalışma, jürimiz tarafından TARİH Anabilim Dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Zerrin GÜNAL

ye: Yrd. Doç. Dr. M. Fatih YAVUZ (Danışman)

ye: Doç. Dr. Turan TAKAOĞLU

ye: Doç. Dr. Ayşe ÇAYLAK TÜRKER

ye: Yrd. Doç. Dr. Rüstem ASLAN

ÖZET

Troas, Anadolu'nun oldukça verimli topraklara sahip bölgelerinden biridir. Bölge zengin yer altı kaynaklarının yanı sıra, sahillerinde bol miktarda balık yatakları bulunmaktadır. Arkaik Çağ'ın başlarından itibaren Troas'ın kıyı kesimleri Yunanlılar tarafından kolonize edilmeye başlanmıştır. Bölgede başlıca üç farklı kolonizasyon hareketi gerçekleşmiştir. İlk olarak Troas'a Lesbos Adası'nda yaşayan Aioller gelmiş, bölgenin güney, batı ve kuzey sahillerini kolonize etmişlerdir. Hemen arkasından İonlar gelmişler, Abydos'dan başlayarak bölgenin tamamen kuzey kıyılarına yerleşmişlerdir. Son olarak Atinalılar, Hellespontos (Çanakkale) Boğazı'nın hemen girişine Sigeion kentini kurmuşlardır. Antik kaynaklar, Dorların boğaz kıyısında Rhoteion antik kentini kurduklarını naklederler ancak bu dönemde Dorlar, bölgede önemli bir rol oynamamışlardır.

Aiollerin kurdukları koloniler tarımsal karakterli, anakentlerine bağlı küçük yerleşimler görünümündedir. İon kolonileri ise boğazın stratejik noktalarına, yani Karadeniz ile Ege Denizi arasında ticaret gemilerinin uğrak bölgelerine kurulmuşlardır. Atinalıların Sigeion'a geliş amaçları tartışmalıdır. Muhtemelen, İda Dağı'nın zengin keresteleri onları buraya çekmiş ya da Sigeion'u kurarak, Megara kenti ile Karadeniz'de bulunan kolonileri arasındaki bağlantıyı kesmek amaçlanmış olmalıdır.

ABSTRACT

The Troad is one of the most fertile regions in Asia Minor. It was also rich in mineral sources and its coasts teemed with schools of fish. During the Archaic age Greeks began to colonize its shores. Three waves of colonization can be discerned. First came Aeolians of Lesbos who settled in the southern, western and northern coasts of the Troad. Then came the Ionians who chose the northern shores from Abydos onward. Finally, the Athenians founded Sigeion at the entrance of the Hellespont. Sources also mention Dorian colonists at Rhoteion but their role in the history of the region is negligible.

The Aeolian settlements were mainly small agricultural communities dependent on their metropolis. The Ionian colonies (e.g. Abydos, Lampsakos), however, were located on commercially strategic locations, i.e., key locations on the important waterway between the Aegean and the Black Sea. The Athenian presence in the region is problematic: they may have founded Sigeion either to exploit the timbers of Ida or to cut the link between the Megarians and their colonies on the Propontis.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
HARİTA LİSTESİ	vi
ÖNSÖZ	vii

GİRİŞ

Arkaik Dönemdeki Yunan Kolonizasyon Hareketi (M.Ö. 750–550)	1
---	---

1. TROAS

1.1. Yunanlıların Gelişinden Önce Troas'ın Tarihine Kısa Bir Bakış	6
1.2. Troas'ın Zenginlikleri	7

2. TROAS'TA AİOL KOLONİZASYONU

2.1. Aiol Kolonizasyonu ve Nedenleri	10
2.2. Troas'ta Kurulan Aiol Kentleri	14

3. TROAS'TA İON KOLONİZASYONU

3.1. İon Kolonizasyonu ve Nedenleri	31
3.2. Troas'ta Kurulan İon Kentleri	34

4. TROAS'TA DİĞER KOLONİ HAREKETLERİ

- 4.1. Atina'nın Sigeion Kolonizasyonu 43
4.2. Astypalaialıların Rhoteion Kolonizasyonu 45

5. TROAS'TA KOLONİZASYON ÖNCESİ YAŞAYAN YERLİ HALKLAR

- 5.1. Traklar 47
5.2. Teukroslar (Gergithler ve Dardenler) 48
5.3. Pelasglar (Lelegler ve Kaukonlar) 49
5.4. Yunanlıların Yerli Halklarla İlişkileri 50

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 53

KAYNAKÇA 54

HARİTALAR

LEVHALAR

KISALTMALAR

- a.g.b. Adı geçen bildiri
a.g.e. Adı geçen eser
a.g.m. Adı geçen makale
bkz. Bakınız
C. Cilt
ed. Editör
fr. Fragman
krş. Karşılaştırmız.
M.Ö. Milattan Önce
M.S. Milattan Sonra
s. Sahife
Vol. Volume

HARİTA LİSTESİ

HARİTA I	Troas Bölgesinde Kurulan Kolonilerin Dağılımı
HARİTA II	Arkaik Dönemde Batı Anadolu
HARİTA III	Troas Bölgesi Kolonileri

ÖNSÖZ

Antik çağlarda Troas olarak adlandırılan Çanakkale ve çevresi, tarihin neredeyse her döneminde önemini korumuştur. Bununla beraber özellikle eskiçağ tarihi açısından bölgede birçok çalışma yapılmasına rağmen Troas bölgesinde Arkaik dönem kolonizasyon hareketleri konusunda yapılmış ya da yapılmakta olan çalışma sayısı oldukça azdır.

“Troas Bölgesi Arkaik Dönem Yunan Kolonizasyon Hareketleri” adlı tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. M. Fatih YAVUZ’a, desteğini her zaman hissettiğim hocam Prof. Dr. Zerrin GÜNAL’a sonsuz teşekkür ederim. Gerek yaptığım araştırmalar sırasında gerekse de araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde beni her zaman destekleyip, yardımlarını esirgemeyen Öğr. Gör. Reyhan KÖRPE’ye, çalışmamızda kullandığımız resimler için Troia kazılarında görevli Dr. Gebhard BIEG’e ayrıca haritaların çizimi ve düzenlenmesinde yardımcı olan Hüseyin TÜRKSEVER’e teşekkürlerimi sunarım.

Tüm öğrenim hayatımda olduğu gibi bu çalışmam sırasında da yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma bir kez daha teşekkür ederim.

Aytun YAZGI

Haziran 2008

ÇANAKKALE

GİRİŞ

Arkaik Dönemdeki Yunan Kolonizasyon Hareketi (MÖ 750-500)

Miken Uygarlığı'nın M.Ö. XIII. yüzyılın sonlarına doğru çökmesinin ardından, mevcut siyasi ve sosyal yapının çökmesi, Bronz Çağı'nda Mikenlilerin kullandığı yazının kaybolması, anıtsal mimarinin ortadan kalkmasından dolayı Yunan dünyası, içe kapanmış ve araştırmacılarca “Karanlık Çağ” adı verilen ve yaklaşık olarak M.Ö. 1200-800/750 yılları arasını kapsayan bir döneme girmiştir. Bu dönem aynı zamanda Yunan nüfusunun neredeyse yüzde seksenlere kadar varan bir oranla düştüğü ve insanların basit yerleşim yerlerinde yaşadığı bir dönemdi. Karanlık çağın başlarında Anadolu kıyılarına göç eden Yunanlılar, zamanla daha uzak ülkelerle ticari ilişkiler kurmaya ve uzak ülkelerle ilgili bilgiler toplamaya başladılar¹. Homeros'un *İlyada*²'sında Libya, Fenike, Mısırdan bahsedilmesi, karanlık çağın sonlarına doğru Yunanlıların toparlanmaya başladıklarına ve deniz aşırı ülkeleri ziyaret ettiklerine işaret etmektedir. Yunan Uygarlığı'nın temel karakteri olan polis de bu dönemde ortaya çıkmış ve böylece Yunanlıların organizasyon gücü de bu dönemde artmıştır ki bu durum kolonizasyon hareketinin başarıya ulaşmasında önemli rol oynamıştır³.

M.Ö VIII. yüzyılda tam olarak bilinmeyen nedenlerden dolayı Yunan dünyasında bir nüfus patlaması gerçekleşmiş ve dolayısıyla sınırlı sayıda kişiye yeten kent toprakları, Yunanlıları doyuramaz hale gelmiştir. Bu patlamanın getirdiği sosyal ve ekonomik problemler nedeniyle, çok sayıda Yunanlı anavatanlarını terk ederek,

¹ A. M. Mansel, **Ege ve Yunan Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.155.

² Homeros, **İlyada**, çev., A. Erhat-A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul 2002, IV. 80-85.

³ Polis için bkz. Mogens Hansen, **Polis: An Introduction to the Ancient Greek City-State**. Oxford University Press, Oxford 2006.

Akdeniz'in diğ er bölgelerine ve Karadeniz kıyılarına göç etmiş ve buralarda sayısız koloniler kurmuştur⁴. Yunan tarihinde kolonizasyon çağ ı olarak adlandırılan bu dönem; M.Ö. VIII. yüzyılın ortalarında başlamış ve M.Ö. VI. yüzyılın ortalarında sona ermiştir. Yaklaş ık iki asır süren bu dönemin sonunda Karadeniz ve Akdeniz adeta Yunan gölleri haline gelmişlerdir⁵.

Büyük kolonizasyon hareketi başlamadan hemen önce, M.Ö. VIII. yüzyılın başlarında, Yunanlılar, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında *emporion* (tekil: *emporion*) yani ticaret merkezleri kurmuşlardı⁶. Yunanlılar M.Ö. VIII. yüzyılın ilk yarısında, Suriye kıyılarında Al-Mina'da (M.Ö. 800), Napoli açıklarında yer alan Pithekoussai'de (M.Ö. 775), Sinope (M.Ö. 756 önce) ve Trapezous (M.Ö. 756)'da ve nihayet Mısır'daki Naukratis'te (M.Ö. VII. yüzyıl sonlarına doğru) *emporion* kurdular. Yunanlılar emporialarda yerli halklarla ve birbirleri ile güvenli bir şekilde ticaret yaparlardı.

Kolonizasyon hareketi, emporialardan farklı karakter taşıyan kolonilerin (*apoikia*; çoğ ul *apoikiai*) kurulmasıyla başlamıştır⁷. Yeni kurulan *apoikia*, politik

⁴ Arkaik çağdaki Yunan Kolonizasyonu için bkz. John Boardman **The Greeks Overseas: Their Early Colonies and Trade**. New York: Thames and Hudson, 1999; A. J. Graham, "The Colonial Expansion of Greece" **Cambridge Ancient History**, Vol. III, Part. III, Cambridge University Press, Cambridge 1982, s. 83-159. Bu konuda Türkçe yazılmış bir eser maalesef bulunmamaktadır. Fakat A. M. Mansel,, **Ege ve Yunan Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2004, s.153-160. Bu hususta genel bir özet vermektedir.

⁵ Plato, **Phaedo**, ed. David Gallop, Clarendon Press, Oxford 1975, 109a-b. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarındaki Yunan Şehir devletlerini büyük bir havuzun kıyısındaki kurbağ a yavrularına benzetir. Gerçektende kolonizasyon hareketlerini işleyen haritalarına bakıldığında akılda bu izlenim kalmaktadır. Bununla beraber, Yunanlılar, Etrüsklerin muhalefeti nedeniyle Etrüsk sahillerine, Kartacalıların muhalefeti nedeniyle Libya'nın batısına, İspanya ve Fransa'nın Akdeniz sahillerine, Mısırlıların muhalefeti nedeniyle, Mısır'a, Asurluların muhalefeti nedeniyle Doğ u Akdeniz sahillerine ve Libya'nın doğ usuna nüfuz edememişlerdir.

⁶ Emporion için bkz. A. M. Mansel, **a.g.e.**, s.160.

⁷ Apoikia "uzaktaki ev" anlamına gelir. Koloni kelimesi ise "Colere" ve "Colonus" kelimelerinden türemiştir ve Latince'dir. Colere; "tarlayı sürmek, toprağ ı işlemek" Colonus ise; "Toprağ ı süren" anlamındadır. Daha sonra Latince'den İngilizce'ye, daha sonrada dilimize geçmiştir ve tüm zamanlardaki deniz aş ırı yerleşimler için genel bir kullanım haline gelmiştir. Bkz. W. Smith, **A Dictionary of Greek and Roman Antiquities**, London 1875, s.313.

açıdan anakentten bağımsız, kendi kendilerini idare eden ve kendilerine yeten tarım yerleşimliyidiler⁸. Bununla beraber anakentle (*metropolis*) koloni arasında dini ve kültürel bağ devam eder ve her iki kentte benzer tanrılara inanırlardı. Ayrıca anakent ve kolonilerde hemen hemen aynı hukuk kuralları ve kanunlar uygulanmaktaydı. Anakentten getirilen ateşin yandığı sunağın etrafında aynı dönemlerde kutsal bayramlar kutlanılır ve anakentle aynı takvim kullanılırdı⁹.

Yunanlılar ilk başlarda daha çok batı Akdeniz’de (M.Ö. 750–650), daha sonra da (M.Ö. 650-550) Kuzey Ege, Marmara ve Karadeniz’de koloniler kurmuşlardır. İlk koloniler, gemicilikte ilerlemiş, az toprağa sahip kent devletleri tarafından kurulmuştur¹⁰. İlk zamanlar tarım topraklarının azlığı ve özellikle yaşanan uzun süreli kuraklıklar ilk yerleşimcileri verimli ve geniş topraklar bulmaya itmiştir¹¹. Bu nedenle Batı Anadolu’daki İon kent devletleri ilk zamanlar kolonizasyon hareketlerine pek ilgi göstermemişlerdir. Aiolis Bölgesi, İon Adaları ve Yunan anakarasındaki kısıtlı tarım arazilerine sahip kent devletleri kolonizasyon hareketlerine öncülük etmişlerdir¹².

Daha sonradan, Yunan şehir devletlerinin büyümesi, ticari ilişkilerin gelişmesi sonucunda ortaya çıkan hammadde ve pazar arayışı ticari açıdan uygun bölgelere koloniler kurmayı daha cazip hale getirmiştir. Özellikle İonia Bölgesi’ndeki Miletos ve Fokaia kentleri, Lidya Devleti’nin güçlenmesi ve Kimmer saldırıları sonucu ticaret yollarının güvenliğinin azalmasından sonra koloni

⁸ Bu durumun istisnaları vardır: Sözgelimi, ileriki bölümlerde görüleceği üzere, Mytilenelilerin Troas’ta kurduğu koloniler, anakente bağlıydılar.

⁹ A. M. Mansel, **a.g.e.**, s.159.

¹⁰ A. M. Mansel, **a.g.e.**, s.158.

¹¹ John-Paul. Wilson, “*İdeologies of Greek Colonization*”, **Greek And Roman Colonization**, 2006, s. 25.

¹² Veli Sevin, “Anadolu’da Yunanlılar”, **Görsel Anadolu Ansiklopedisi**, C.1, Görsel Yayınlar 1982, s. 226.

hareketlerine girişmişlerdir. Bunların yanında politik çekişmeler ve iç savaşlar (*stasis*) Yunanlıları yeni yurtlar aramaya itmiştir¹³.

Yunanlıların koloni kuruluşlarında çoğunlukla sistemli ve kurallara uygun hareket etmişlerdir¹⁴. Kolonistler “*Oikist*” adı verilen tek bir önderin yönetimi altındadır. *Oikist*’i Apollon bilicilik merkezi koloni kuracak şehrin önde gelen kişileri arasından seçer, bu kişi Apollon tapınağındaki kâhine danışır. Kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla, Apollon bilicilik merkezine giden *Oikist*’e kâhin tarafından koloninin kuruluş yeri ile ilgili tavsiyeler ve coğrafik bilgiler içeren “*Orakl*” verilirdi¹⁵. *Oikist*’in Apollon tapınağına danışması, koloni hareketine dini bir karakter kazandırır ve böylece kolonistler tanrıların rızasını alırdı. Apollon bilicik merkezlerinden en ünlüsü ve en çok kullanılanı Delphoi’deki Apollon tapınağı idi¹⁶. İlk olarak koloni kentinin sınırlarını belirleyerek kentin etrafını sur duvarlarıyla çeviren¹⁷ *Oikist*, koloni topraklarını yerleşimciler arasında paylaştırdıktan sonra, kolonistlerin evlerinin yapımının organizasyonunu üstlenir ve tanrılar için kutsal alanları belirleyerek koloni için tapınak inşa ederdi¹⁸. Bu kişi öldükten sonra kentin meydanına gömülür koloni vatandaşları tarafından kutsanarak tanrılaştırılırdı¹⁹.

Yunanlılar kurdukları kolonilerde etnik kimliklerini korumaya özen gösterirlerdi. İleriki bölümlerde detaylı görüleceği üzere, koloni kurdukları yerlerde

¹³ Sparta Kralı Anaxandridas’ın oğlu Dorieus’un siyasi sebeplerle Sparta’dan ayrılarak koloni kurma girişimleri (Herodotos, **a.g.e.**, V 42.) ve Miltiades I’in yine siyasi sebeplerden dolayı Atina’dan ayrılarak Gelibolu’da koloniler kurması (Herodotos, **a.g.e.**, VI 34-8) tipik örneklerdir.

¹⁴ A. M. Mansel, **a.g.e.**, s.158.

¹⁵ John-Paul. Wilson, **a.g.m.**, s.25.

¹⁶ John-Paul. Wilson, **a.g.m.**, s.25.

¹⁷ Homeros, **Odyseia**, çev., A. Erhat-A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul 2004, VI 4-10.

¹⁸ Herodotos, **a.g.e.**, VI 38.

¹⁹ John-Paul. Wilson, **a.g.m.**, s.43.

yaşayan ve kendilerine mukavemet gösteremeyecek kadar zayıf olan yerli halkları ezmiş, topraklarını ellerinden almış ve köle statüsüne sokmuşlardır²⁰.

M.Ö. VI. yüzyılın ortalarından sonra koloni kurmak oldukça güçleşti. Bunun en büyük nedeni doğuda güçlenen Perslerin ve batıda Etrüsklerle ittifak yapan Kartacalıların, Yunanlıların yeni koloniler kurmasını engellemesiydi²¹. Bununla beraber, arkaik çağın başlarında (M.Ö. 800–750) yaklaşık 800 olan Yunan kent devleti sayısı, kolonizasyon dönemi M.Ö. 500 civarında sona erdiğinde yaklaşık 1500'e çıkmıştı²².

²⁰ s. 51-53.

²¹ A. M. Mansel, **a.g.e.**, s.160.

²² M. Hansen, "*Hellenic Polis*", **A Comparative Study of Thirty City-State Cultures: An Investigation**. Historisk-Filosofiske Skrifter, 21. Copenhagen: Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 2000, s. 35.

1. TROAS

1.1. Yunanlıların Gelişinden Önce Troas'ın Tarihine Kısa Bir Bakış

Günümüzde Biga Yarımadası olarak adlandırılan Troas, Anadolu'nun kuzeybatısında yer alır. İsmi Hellepontos Boğazı'nın hemen girişinde yer alan Troia kentinden alan Troas'ı Strabon²³, Homeros'un verdiği sınırlara uygun şekilde, Aisepos Irmağı'nın denize döküldüğü yerden İda Dağı'nın güneyinde yer alan Adramyttium Körfezi'ne çizilen hattın batısı olarak sınırlandırır.

Troas'ta yapılan araştırmalar sonucu Paleolitik ve Neolitik dönemlere tarihlenen yerleşimler tespit edilmiştir²⁴. Bölgenin en önemli kenti Troia'dır. M.Ö. III. binyılın başlarından beri var olan kent, bölgede kendine özgü bir kültür yaratmış ve bu kültür Batı Anadolu'da çok geniş alanları etkisi altına almıştır²⁵. Hitit metinlerinde Wilusa ülkesi olarak adlandırılan Troas, söylencelere göre daha sonraları Troia Kralı Priamos yönetiminde dokuz *dynestes* (Krallık) arasında bölüşülmüş durumdaydı²⁶. Homeros, asli bir ozana atfedilen ve batı edebiyatının en önemli yapıtlarından biri olan *İlyada*'da, Agamemnon komutasındaki Akaların Troia kentini kuşatmasını anlatmaktadır.

Troia kazılarında VIIa döneminde görülen tahribat, arkeologlar tarafından Troia'nın düşmesinin hemen sonrasında Hitit'lerin yıkılmasına sebep olan ve sadece Mısır İmparatorluğu'nun kurtulabildiği deniz kavimleri göçüne tarihlendirilmektedir²⁷. Bu katmanda geniş çaplı bir yangının olduğu arkeologlar tarafından tespit edilmiştir²⁸. Daha sonraki dönemlerde Troas, bazı Balkan kökenli halkların hedefi olmuştur. M.Ö. VIII. yüzyıldan sonra, Troas'ta yaşayan yerli halklar Trak kavimlerinin istilasına maruz kalmıştır²⁹. Strabon³⁰, bu istilalardan sonrasında

²³ Strabon, **Geographika XII-XIII**, çev. A. Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2005, XIII.1.4.

²⁴ M. Özdoğan, "1988 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları", **VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, C.I, KB Yayınları, Ankara 1989, s.447.

²⁵ R. Körpe, "Troas Bölgesi Antik Kentleri", **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.I, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.361.

²⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.7.

²⁷ G. Sazcı, "Troas Bölgesi Prehistoryası", **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.I, Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.298.

²⁸ C.W. Blegen, **Troy And The Trojan**, London 1964, s.153.

²⁹ W. Leaf, **Strabo On The Troad**, Cambridge University Press, 1923, s.45.

Traklar'ın, Abydos ve yakın bölgelere yerleşimler kurduklarını söyler. Troia'da yapılan kazılarda bulunan *Buckelkeramik*'leri ve *Barbarische Ware* (Barbar Malı) diye adlandırılan balkan kökenli seramikler bu istilaları doğrular niteliktedir³¹. Troia höyüğünde VIIb1 ve VIIb2 evrelerinde ortaya çıkan ve daha önceki evrelerde izine rastlanmayan bu seramiklerin yanında birçok evde yangın izlerine rastlanması Trak kavimlerinin istilaları ile ilişkilendirilir. Troia'da kazı yapan C. W. Blegen³², yaptığı araştırmalar neticesinde bu istilalardan kaçan yerli halkların, yerleşimlerini terk ederek daha güvenli olan yüksek bölgelere yerleştiklerini iddia etmiştir.

1.2. Troas'ın Zenginlikleri

Troas'ın kıyı kesimleri ılıman Akdeniz ikliminin etkisi altında olmasına rağmen, iç kesimlere gidildikçe daha serin iklim koşulları görülür. Değişik türdeki ağaçları barındıran ormanlar ile kaplı olan Kaz Dağları, Baba Burnu'ndan başlar, kuzeydeki Zeleia antik kentine değin uzanır. Bu dağların arasında ise verimli ovalar yer alır³³. Troas, tarım ve hayvancılık için elverişli toprakları, İda Dağı'nın ormanları ve zengin maden yataklarıyla Yunanlı yerleşimciler için ideal bir bölgeydi.

Troas, çok çeşitli toprak ürünlerinin yetişmesine uygun bir bölgedir. Granikos ve Aisepos Irmakları'nın getirdiği alüvyonlarla zenginleşen Adresteia, Karesene ve Zeleia ovalarında bol miktarda tahıl ekilip biçilirdi³⁴. Antik kaynaklarda değinilmese de muhtemelen zeytin üretimi vardı. Parion ve Lampsakos zengin üzüm bağlarına sahipti³⁵ ve Asya kıtasının en güzel yermantarları Lampsakos civarında yetişiyordu³⁶.

Hayvancılık, Troas'ın iç bölgelerinde önemli bir gelir kaynağıydı. Kebren ve Skepsis'te koyun, keçi yetiştirilmekteydi. Kebren sikkelerinin üzerinde bir koçbaşı düzenli olarak tasvir edilmiştir (Bkz. Resim 1)³⁷. Ayrıca Antandros şehrinin

³⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.8.

³¹ G. Sazcı, **a.g.m.**, s.300-301.

³² C. W. Blegen, **a.g.e.**, s.172.

³³ V. Höhfeld, "*Homeros'un Doğası – Bugün*", **Troia Düş ve Gerçek**, Stuttgart 2001, s.177.

³⁴ Strabon, **a.g.e.**, XII.1.21; XIII .1.44- 45.

³⁵ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12; Thucydides, **a.g.e.**, I 138.

³⁶ Plinius, **a.g.e.**, IXX 37.

³⁷ Sammlung V. Aulock, **Collection of Greek Coins**, Vol. I, Berlin 1957, s.48.

sikkelerinin üzerinde keçi tasviri bulunmaktadır (Bkz. Resim 2)³⁸. Kaz Dağları çeşitli av hayvanlara ev sahipliği yapıyordu. Özellikle kızıl geyik, alageyik ve yaban domuzu bol miktarda mevcuttu³⁹. Üç tarafı denizlerle çevrili Troas'ta çeşitli deniz ürünleri bol miktarda avlanılıyordu. Parion kıyıları uskumrularıyla ünlüydü⁴⁰ ve Parion kıyılarından oldukça lezzetli bir tür yengeç avlanırdı. Abydos kıyılarından ise bol miktarda istiridye çıkarılırdı⁴¹.

Troas'ın en önemli gelir kaynağını, İda Dağı'ndan elde edilen orman ürünleri oluştururdu. Günümüzde olduğu gibi, İda Dağı'nda meşe, köknar, çam ve dişbudak ağacı bol miktarda bulunurdu. Bu ağaçların keresteleri, akarsular yardımıyla kıyılara taşınıp, Adramyttium Körfezi'nde yer alan Aspaneus kentinde satılırdı⁴². Özellikle Homeros'un kutsal olarak nitelendirdiği, dişbudak ağacı, sağlam olması sebebiyle, hayatın birçok alanında kullanılmaktaydı. Ağacın bir diğer özelliği ise kabuğu soyulduğunda tıpkı sedir ağacına benzemesidir. Sedir ağacı sağlam olması nedeniyle gemi yapımında tercih edilen bir ağaç türüydü ve bu benzerlikten dolayı antik dönemlerde Troas'ta dişbudak ağacı kabuğu soyularak, sedir ağacı olarak satılırdı⁴³. Kereste ticareti yanında bölgedeki çam ağaçlarından çok kaliteli reçine elde ediliyordu⁴⁴. Ayrıca bu dağda, bir çeşit lezzetli kuş üzümü⁴⁵ ve tedavi amaçlı kullanılan bir çeşit bitki çayı da yetişmekteydi⁴⁶.

Troas'ta altın, gümüş, bakır ve çinko madenleri çıkarılıyordu.⁴⁷ Troia şehrinin doğusunda yer alan Astrya şehrindeki altın madenleri, uzun yıllar Troas halklarına hizmet etmiştir⁴⁸. Bu madenlerin tam olarak hangi dönemlerde işlendiğine dair elimiz de bilgi yoktur. Ancak Strabon⁴⁹, madenlerin M.S. I. yüzyılda tükenmiş

³⁸ Sammlung V. Aulock, **a.g.e.**, s.46.

³⁹ Hans-Peter, M, Uerpmann., "*Troai'da Yaşam*", **Troia Düş Ve Gerçek**, Stuttgart 2001, s.185.

⁴⁰ Plinius, **Naturalis Historiae**, ed. H.R. Rackham, Loeb Classical Library, London 1958. XVI 24.

⁴¹ Athenaios, **Deipnosophistae**, ed., C.B. Gulick, Loeb Classical Library, London 1951. III 44.

⁴² Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.51.

⁴³ Plinius, **a.g.e.**, XXXII 146.

⁴⁴ Plinius, **a.g.e.**, XVI 19.

⁴⁵ Plinius, **a.g.e.**, XIII 12.

⁴⁶ Plinius, **a.g.e.**, XXVII 3.

⁴⁷ Troas bölgesinin madeni zenginlikleri için Bkz. E. Pernicka, "*Archäometallurgische Untersuchungen in Nordwestanatolien*," **Jahrbuch Des Römisch-Germanischen Zentralmuseums** **31**, 1984 s. 533-599.

⁴⁸ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.23.

⁴⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIV.5.28.

durumda olduklarını kaydetmektedir. Ksenophon'a⁵⁰ göre bu altın madenleri, Kremaste'dedir. Adını gümüşten alan Argyria kentinde ise gümüş madenleri vardı⁵¹. Troas'ın iç kesimlerinden bakır madeni çıkarılıyordu. Çinko Andeira'dan sağlanmaktaydı. Strabon⁵², bu madeni yalancı gümüş diye adlandırır ve bir tür toprak cinsiyle fırınlanmasıyla elde edildiğini aktarır. Assos'ta çok kaliteli mermerler çıkarılan, mermer ocakları vardı. Ayrıca Assos'ta '*Sarcophagus*' diye adlandırılan, lahit yapımında kullanılan ve insan vücudunu kısa sürede çürütme özelliği sahip, bir taş türü de çıkarılmaktaydı⁵³. Tragasai, sıcak su kaynakları ve tuz yataklarıyla ünlenmişti ve tuz antik çağlarda hayatın her alanında kullanılan bir maddeydi⁵⁴.

⁵⁰ Ksenophon, **a.g.e.**, IV.8.37.

⁵¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.45.

⁵² Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.56.

⁵³ Plinius, **a.g.e.**, II 98; XXXVI 27.

⁵⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.48.

2. TROAS'TA AİOL KOLONİZASYONU

2.1. Aiol Kolonizasyonu ve Nedenleri

Troas bölgesine yapılan Aiol göçlerinin detayları hakkında fazla bir bilgi yoktur. Lesboslu Aioller, Arkaik Çağ'ın başlarında (M.Ö. 700 yılından kısa bir süre önce) Troas'a geçerek burada birçok yeni yerleşim (*apoikia*) kurmuşlardır⁵⁵. Troas bölgesine yapılan Aiol göç hareketleri, esasen Yunan Kolonizasyon hareketinin bir parçasıdır. Yukarıda da görüldüğü üzere Arkaik Çağ'ın başlarından itibaren Yunan dünyasında görülen nüfus patlaması sonucu birçok şehir devleti deniz aşırı ülkelere göçmen yollayarak artan nüfusun toprak ihtiyacını karşılamıştır. Arkaik Yunan dünyasındaki bu göç hareketlerinin diğer bir sebebi de, şehir devletleri içinde şiddetli iç çekişmelerin (*stasis*) meydana gelmesiydi. Lesboslu Aioller de Karanlık Çağ'ın sonundaki nüfus artışından sosyal ve ekonomik yönden etkilenmiş ve nüfus fazlasını dışarı yollamıştır. Bu nedenlere ek olarak, Lesbos Adası'ndaki iç çekişmeler neticesinde kaybeden taraflar, Alkaios'un şiirlerinin gösterdiği gibi, kendi topraklarından ayrılarak göç etmek zorunda kalmışlardır⁵⁶.

Lesboslular, hemen karşı kıyılarındaki (*Peraia*) bereketli Troas sahillerini tercih etmiş ve ilk olarak bölgenin güney ve batı sahillerini ardından da iç kısımları kolonize etmişlerdir. Bu durum şaşırtıcı değildir çünkü Troas, bereketli topraklar arayan yerleşimciler için ideal bir yerdi. Troas'ta bulunan verimli ovalar ve Troas'ın iç bölgelerinin küçükbaş hayvan yetiştirilmesine uygun iç kısımlar, bölgeyi oldukça cazip kılıyordu⁵⁷. Troas'ta Aiollerin ilgisini çeken zenginlikler sadece verimli tarım alanları ve otlaklar ile kısıtlı kalmamıştır. İda Dağı'ndan elde edilen kereste, Arkaik dönemde hızla gelişen ticaret sonucunda artan gemi ihtiyacının hammaddesiydi. İda Dağı'nda bolca bulunan ağaçlar kesilerek kış aylarında nehir sularıyla kıyıya taşınıp,

⁵⁵ Troas'a gerçekleşen bu Aiol göç hareketinin kesin tarihi bilinmemektedir. Ancak Troia'daki Yunan şehrin M.Ö. VIII. yüzyıla tarihlenmesi, Troastaki Aiol varlığı hakkında *terminus post quem* sağlamaktadır. (J. M. Cook **The Troad**, Oxford University Press, Oxford 1973, s.360), İlion, Rhoiteion ve Larisa'da bulunan seramik örneklerinden, bu yerleşimlerin M.Ö. 700 yılından önce kurulduklarını belirtmektedir.

⁵⁶ N. Spencer, "Exchange and Stasis in Archaic Mytilene", **Alternatives to Athens: Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece**, ed. Roger Brock ve Stephen Hodkinson, Oxford University Press, Oxford 2000, s. 68–81.

⁵⁷ J. M. Cook, "Greek Settlement In The Eastern Aegean And Asia Minor", **Cambridge Ancient History**, Vol. II, Part. II, Cambridge University Press, Cambridge 1975, s.781.

kıyı kesimde pazarlanıyordu⁵⁸. Ayrıca bölgeden elde edilen demir, gümüş, bakır gibi madenler Aioller için zenginlik kaynağıydı⁵⁹.

Strabon⁶⁰, Troas'taki Aiol yerleşimlerinin Kebren haricinde tamamının Lesbos'ta yaşayan Aioller tarafından kurulduklarını ve Lesbos Adası'nın Troas'taki Aiol kentlerinin *anakenti* olduğunu nakletmektedir. Bölgedeki en erken Aiol kolonilerinden biri, Lesbos adasından gelen Aiollerin Troas'ın kuzeybatı kıyılarının hemen açıklarında yer alan küçük Tenedos Adası idi. Stratejik bir konumda yer alan adadaki yerleşim yeri, kısa zamanda güçlenmiş ve hemen karşısında yer alan ve Sigeion'dan Kolonai'ye uzanan sahil kesimini (*peraia*) kontrol altına almıştır⁶¹. Ancak M.Ö. VII. yüzyılın sonlarında Atinalılar bu bölgeyi ele geçirmeye çalıştıklarında karşılarında Tenedosluları değil, Mytilenelileri bulmuşlardır. Bu durum Tenedosluların, Troas'ın batı ve kuzey kıyılarında yayılmacı bir politika güden ve belki de metropolisleri olan Mytilenelilere karşı koyamadıklarını ve karşı sahillerini fazla bir süre elinde tutamadıklarını göstermektedir.

Kaynaklar, Lesbos Adası'ndaki iki kentin, yani Methymna ve Mytilene'nin bu bölgede oldukça aktif olduğunu ortaya koymaktadırlar⁶². Arkeolojik, epigrafik ve edebi kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla, Lesbos Adası'nın kuzeyinde yer alan Methymna karşı kıyılarındaki (*peraia*) Troas'ın güney sahillerinde, yani Adramyttion Körfezi'nin kuzey kıyılarında aktif idi. Burada yer alan Assos, Gargara, Antandros ve Lamponia polisleri Methymna kolonisi idiler⁶³. Bu kentler, İda Dağı'nın eteklerinde uzanan verimli toprakları ekip biçmiş ve dışa kapalı bir yaşam sürmüşlerdir⁶⁴. Assos ve Gargara oldukça yüksek ve savunulması kolay tepelerde kurulmuşlardır.

⁵⁸ R. Körpe – M. F. Yavuz, “Antik Çağda Troas'da Ağaç Ve Ağaç Taşımacılığı”, **Bayramiç Sempozyumu 2007**.

⁵⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.23.

⁶⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.2.1; XIII.3.6.

⁶¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.32.

⁶² Bkz. Tablo 1.

⁶³ Assos, Gargara ve Lamponia: Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58; Antandros: Thucydides, **History of the Peloponnesian War**, ed. Charles Forster Smith, Harvard University Press, 1962. VIII.108.4.

⁶⁴ J. M. Cook, **a.g.m.**, s.781.

Ünlü şairler Alkaios ve Sappho'nun şehri olan Mytilene ise Troas'taki Aiol kolonizasyonunda aslan payına sahipti⁶⁵. Mytileneliler, karşı kıyıların yerli Mysialılar tarafından iskân edilmesinden dolayı daha çok Abydos'a kadar olan kuzey Troas sahillerinde ve Akhilleion'un güneyinde kalan batı sahillerinde aktif idiler⁶⁶. Abydos'un ötesinde yer alan Troas kıyıları İonialıların etki alanında olduğundan dolayı, Metyhmnalılar Hellespontos Boğazı'nı geçerek Gelibolu Yarımadası'nda Sestos, Madytos ve Alopekonesos kentlerini kurmuşlardır⁶⁷. Kuzeydeki İlion ve Ophryneion, batı sahillerindeki Akhilleion, Kolonai, Larisa ve Hamaksitos ve Mytilene tarafından kurulmuşlardır⁶⁸. Dahası Mytileneliler iç kısımlara da nüfuz ederek, burada Neandria ve Kebren'i kurmuşlardır.

M.Ö. VII. yüzyıl sonlarına doğru Sigeion'u kurmak için Hellespontos Boğazı girişine gelen Atinalılar'ın karşılığında Aiol Mytilenelilerin çıkması ve bölgeyi müdafaa etmesi, batı Troas sahillerinin artık Aiollerin kontrolünde olduğunu ispatlamaktadır⁶⁹. İonların, Hellespontos Boğazı'nın kontrolünü ele geçirmelerinin ardından boğazın güney kıyılarında bulunan bazı Aiol yerleşimlerini kontrol altına aldıkları sanılır. Örneğin, Hellespontos Boğazı'nın Anadolu kıyısında bulunan Dardanos'un zamanla, İonlaştığı gözlenmektedir. Dardanos kentinin İon kültürü etkisinde kaldığı, Dardanos Tümülüs'ünde mezar odasında bulunan iki adet kitabeden anlaşılmaktadır. M.Ö. VI. yüzyıla tarihlenen ilk tablet Aiol lehçesiyle yazılmış iken, yaklaşık M.Ö. V. yüzyıla tarihlendirilen ikinci kitabenin İon lehçesiyle yazıldığı görülmektedir⁷⁰. Troas kıyılarındaki yoğun Aiol şehirlerinden dolayı, M.Ö. IV. yüzyılda yaşayan Ephoros⁷¹, Abydos'dan Kyme'ye kadar uzanan bütün Kuzeybatı Anadolu kıyılarına Aiolis adını vermiştir.

Kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla, Aiollerin Troas kıyılarında kurduğu koloniler, Yunan dünyasındaki diğer kolonilerin gibi bağımsız olmayıp, kurucu

⁶⁵ Bkz Tablo 1.

⁶⁶ L. H. Jeffrey, **Arcaic Greece: The City-States C. 700-500 B.C.**, St. Martin Press, Newyork 1976, s. 237.

⁶⁷ Pseudo-Scymnus, **a.g.e.**, 706, 709-10.

⁶⁸ Bkz Tablo 1.

⁶⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.38.

⁷⁰ Anatolian Studies, **Recent Archaeological Research in Turkey**, Vol.21 1971, s.49-51.

⁷¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.39.

kentlere bağıydılar⁷². Öte yandan Mytilenelilerin iç kısımlarda kurdukları kentler, diğer Aiollerle beraber ortaklaşa kurulmuş olduklarından ve sahillerdekilerin tersine kontrol edilmelerinin zor olmasından dolayı, erken dönemlerden itibaren bağımsızlıklarını korumuşlardır⁷³.

Mytileneliler, Troas'taki nüfuz alanları için uzun yıllar hem Troas'ın yerli halklarına karşı hem de Troas'a yerleşmek isteyen diğer Yunanlılara karşı zorlu mücadeleler vermiş olmalıdırlar. Aşağıda da görüleceği üzere, Mytilenelilerin Sigeion'a yerleşmek isteyen Atinalılara karşı verdikleri uzun mücadele, onların Troas'a verdikleri önemi kanıtlamaktadır.

TABLO I: TROAS'TAKİ AİOL KOLONİLERİ⁷⁴

<u><i>Apoikia</i></u>	<u><i>Metropolis</i></u>	<u><i>Kaynak</i></u>
İlion	Mytilene?	Ksenophon, <i>Hellenica</i> III.1.16
Ophryneion	Mytilene?	J. M. Cook
Sigeion	Mytilene	Herodotos, V 94
Akhilleion	Mytilene	Strabon XIII.1.39
Kolonai	Mytilene?	Strabon XIII.1.62; Krş. J. M. Cook, <i>Troad</i> s.361-2.
Larisa	Mytilene?	J. M. Cook, <i>Troad</i> , s.361-2.
Hamaksitos	Mytilene?	J. M. Cook, <i>Troad</i> , s.361-2.
Neandria	Mytilene?	Ksenophon, <i>Hellenica</i> III.1.16
Assos	Methymna	Strabon. 13.1.58
Gargara	Assos (+Methymna?)	Strabon.13.1.58
Antandros	Methymna?	Thucydides VIII.108.4
Tenedos	Lesbos	Herodotos, I 151; Strabon XIII.1.46
Kebren	Kyme (+Mytilene?)	Ephoros, fr. 10; Krş. J. M. Cook, <i>Troad</i> , s.362.
Lamponia	Mytilene?	Strabon XIII.1.58; Krş. J. M. Cook, <i>Troad</i> , s.362.
Skepsis	Aiol	Numizmatik Kanıt
Dardanos	Aiol	Epigrafik kanıt

⁷² Strabon, **a.g.e.**, VIII.1.38; Titus Livius, **Roma Tarihi**, çev. Sabahat Şenbark, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1992 XXXVII.21.4; Thucydides, **a.g.e.**, IV.52.2-3. J. M. Cook **a.g.e.**, s.781; M. Hansen, "*Lesbos*", **An Inventory of Archaic and Classical Poleis**, ed. M Hansen ve Thomas Heine Nielsen. Oxford University Press. Oxford 2004, s. 1030.

⁷³ J. M. Cook **The Troad**, Oxford University Press, Oxford 1973, s.362. İç kısımdaki diğer önemli bir kent olan Skepsis, Yunan değil yerli halkların yaşadığı bir şehir idi.

⁷⁴ Tablo içerisinde gösterilen Metropolis başlığı altındaki kentlerin sonunda kullanılan "?" işareti kentin Metropolisinin kesinlik kazanmadığı anlamına gelmektedir.

2.3. Troas'ta Kurulan Aiol Kentleri

Aiollerin kurdukları koloniler, bilinen Troas'ın en kuzeydeki Dardanos'tan başlayarak, kıyı boyunca Edremit Körfezine kadar aşağıda sıralanmıştır. Daha sonra iç kesimlerdeki koloniler anlatılmış ve son olarak da henüz tam olarak yeri kesinleşmeyen Killa açıklanmıştır (Bkz. Harita I).

Dardanos:

Dardanos antik kenti, günümüzde Çanakkale iline bağlı Kepez beldesi sınırları içinde yaklaşık denizden elli metre yüksekliğinde bir tepe üzerinde yer alır (Bkz. Resim 3).

Söylencelere göre Dardanos kenti ismini aynı zamanda kurucusu olan, Elektra ile Zeus'un oğlu Dardanos'tan alır. Samothrake Adası'nda yaşarken adaya su basması sonucunda Troas kıyılarına göç etmek zorunda kalan Dardanos, Troas'a geldiğinde bu bölge ve civarı Teukros'un hâkimiyeti altındaydı⁷⁵. Teukros'la iyi ilişkiler kuran Dardanos, Teukros'un kızıyla evlendi ve onun ölümünün ardından krallığın başına geçti. Troia kral sülalesinin atası olan Dardanos, daha sonra burada kendi adını taşıyan bir kent kurdu⁷⁶. Böylece Teukris olarak bilinen bu bölgenin ismi Dardania olarak değişti. Bu bölgede yaşayan halk ise Dardenler olarak anılmaya başlandı⁷⁷. Nitekim Troia Savaşları'nda Dardanoslular, Troialıların yanında Aineias önderliğinde savaşmışlardır⁷⁸.

Strabon⁷⁹, Dardanos'un, kuzeyinde bulunan Abydos kentinden yetmiş stadion uzağında olduğunu belirtir. Bu iki yerleşimin arasından Rhodios Irmağı akar. Plinius⁸⁰, Dardanos kentinin güneyinde bulunan Rhetion kenti arasındaki mesafenin

⁷⁵Stephanus Byzantius, **Ethnica**, ed., August Meineke, 1958. s.v. Dardanos.; Strabon, **a.g.e.**, XII.1.50-51.; A. Erhat., **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul 1997, mad. Dardanos, s.82.

⁷⁶Homerus, **a.g.e.**, XX 215.

⁷⁷V. Sevin, **a.g.e.**, s.57.

⁷⁸Homerus **a.g.e.**, II 819.

⁷⁹Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.28.

⁸⁰Plinius, **a.g.e.**, V 127.

de yetmiş stadion olduğunu söyler. Skylaks⁸¹, Troas'ın başlangıç noktasını Dardanos kentinden başlatır.

J. M. Cook⁸², bu bölgede 1959 ve 1966 yıllarında araştırmalar yapmıştır. Bulunan seramikler, yerleşimin M.Ö. II. binyıla kadar geriye gider. Yüzeyde çok sayıda buluna gri seramikler, Truva VI katmanındaki seramiklerle benzerlik gösterir ve arkaik döneme ait seramiklerdir⁸³. Yapılan analizler sonucunda seramikler M.Ö. VI. yüzyıla tarihlendirilir. Dardanos'ta bulunan çatı kiremitlerin çoğunluğunu Aiollerin kullandığı çatı kiremitleri oluşturmasına rağmen, İon çatı kiremitleri de mevcuttur. Dardanos'taki Aiol seramik örnekleri, Troas'ın batı kıyılarında Mytilene kentinden gelen göçmenlerin kurmuş olduğu yerleşimlerde bulunmuş seramiklerle büyük oranda benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır⁸⁴. Dardanos, yakın bölgelerde yer alan Aiol yerleşimleri ya da Lesbos Adası'nda gelen Aiol göçmenler tarafından Arkaik dönem başlarında kurulmuş olmalıdır.

İlion:

Çanakkale'nin yaklaşık otuz kilometre güneyinde Hisarlık mevkiinde yer alan İlion (Bkz. Resim 4), 1870'lerde bölgeye gelen Heinrich Schliemann tarafından lokalize edilmiştir⁸⁵. Strabon⁸⁶, İlion'un Skamandros ve Simoies Irmakları'nın birleştiği noktaya yakın bir yerde kurulduğunu ve Abydos'a uzaklığının yetmiş stadion olduğunu söylemektedir.

Söylencelere göre, İlion şehrinin kurucusu İlios'tur. Phrygia kralının düzenlediği güreş müsabakalarında birinci olan İlios'a Phrygia kralı ödül olarak kazandığı ineğin oturduğu yerde kendi şehrini kurma hakkı vermiştir. Phrygia Ate'si denilen tepeye bu inek oturmuş ve İlios buraya kendi isminden dolayı, İlion kentini kurmuştur⁸⁷.

⁸¹ Skylaks, a.g.e., s.v. Troas.

⁸² J. M. Cook, a.g.e., s.60.

⁸³ J. M. Cook, a.g.e., s.59.

⁸⁴ J. M. Cook, a.g.e., s.60.

⁸⁵ J. M. Cook, a.g.e., s. 92-96.

⁸⁶ Strabon, a.g.e., XIII.1.22; XIII.1.34.

⁸⁷ Strabon, a.g.e., XIII.1.25; Apollodorus, **The Library**, ed. James George Frazer, 1921, III.12.3.

Her ne kadar antik yazarlar⁸⁸, İlion'un Akalar tarafından ele geçirilip yakılmasının ardından, tamamen yok edildiğini ve kentin Lekton Burnu'ndan, Abydos'a kadarki topraklarının çevredeki komşu kentler tarafından paylaşıldığını söyleseler de, bu bölgede yapılan arkeolojik kazılar İlion'un uzun süre ıssız bir yer olarak kalmadığını göstermiştir⁸⁹. Ayrıca Strabon⁹⁰, kendi döneminde İlionluların, Akalar tarafından şehirlerinin asla tamamen yok edilmediğini ve atalarının burada yaşamaya devam ettiklerini, kendisine söylediklerini belirtmektedir.

Ksenophon⁹¹ ve Pausanias⁹², İlion'u bir Aiolis şehri olarak saymaktadır. Pausanias da, bu bilgiyi doğrular nitelikte kendi döneminde İlion'da Aiolisliler'in yaşadığını belirtir.

J. M. Cook⁹³, bu bölgede yaptığı araştırmalar sonucunda İlion'un M.Ö. VIII. yüzyılın ikinci yarısında tekrardan yerleşim gördüğü kanısındadır. Troia VIII katmanı Aiol yerleşimi olarak tarihlendirilir. Arkaik döneme denk gelen bu katmanda bulunan gri ve geometrik seramik parçaları, M.Ö. VII. yüzyıldan daha erken dönemlere tarihlendirilmiştir. Ayrıca bölgede M.Ö. VII. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen iki adet amphora bulmuştur⁹⁴. Arkeolojik deliller, bölgenin Arkaik dönemin başlarında, Aioller tarafından yeniden yerleşim gördüğünü göstermektedir.

Akhilleion:

Akhilleion antik kenti günümüzde, Çanakkale ili, Ezine ilçesine bağlı Yeniköy civarında Beşige Burnu üzerindedir (Bkz. Resim 5). Akhilleion'un kesin lokalizasyonu 1959 yılında J. M. Cook tarafından yapılmıştır⁹⁵.

Strabon⁹⁶, Akhilleion'u küçük bir yerleşim olduğunu ve Akhilleion'un, Sigeion ve Akhaion yerleşimleri arasında olduğunu belirtir. Kent Troia Savaşları'nın

⁸⁸ Homeros **a.g.e.**, XII 15; Homeros, **Odysseia**, çev. A. Erhat-A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul 2004, III 130; Lycurgus, **Against Leocrates**, ed., J. O. Burtt, Loeb Classical Library, 1954. I 62; Strabon, **a.g.e.**, XIII-I-38; XIII-I-42.

⁸⁹ B. Rose, "Yunan ve Roma Döneminde İlion", **Troya Düş Ve Gerçek**, 2001. s.117.

⁹⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.40.

⁹¹ Ksenophon, **a.g.e.**, III.1.16.

⁹² Pausanias, **Hellados Periegesos**, ed., W.H.S. Jones, Loeb Classical Library, London 1954, I.35.4.

⁹³ J. M. Cook **a.g.e.**, s.101.

⁹⁴ J. M. Cook **a.g.e.**, s.102.

⁹⁵ J. M. Cook **a.g.e.**, s.180.

nl savaşısı Akhilleion'un mezarı yakınında kurulmuş ve ismini bu ünlü savaşıdan almıřtır⁹⁷. M. IV. yüzyılda denizciler için bir rehber yazan Skylaks⁹⁸, Akhilleion kentini Sigeion'dan daha güneye yerleştirmiştir.

Akhilleion M. VII. yüzyılın başlarında Lesbos Adası'ndan gelen Mytileneli Aiol göçmenler tarafından iskân edildi⁹⁹. Mytilene'den gelen yerleşimcilerin bu isknın hemen ardından Atinalılar, Phrynon nderliğinde Akhilleion yakınlarında Sigeion kentini kurdular. Akhilleionlular, Atinalıların bu bölgeye yerleşmesine karşı ıktılar. Aralarında uzun yıllar mücadeleler oldu. Mytilene kenti Akhilleion'a destek için Pittakos önderliğinde bu bölgeye asker yolladı ve Pittakos İlion'dan sağladığı taşlarla Akhilleion kenti etrafına bir sur duvarı inşa etti¹⁰⁰.

Kentin yeri uzun süre Akhilleion'un hemen kuzeyinde bulunan Sigeion ile karıştırılmıştır. J. M. Cook¹⁰¹, Akhilleion kentinde bulduğu seramik rneklerinin M. VI. yüzyıldan başlayıp Hellenistik dönemin ortalarına kadar uzandığını belirtir. Aşkidil Akarca¹⁰², Akhilleion'da Truva I katmanında bulunmuş seramik parçalarına benzer seramik parçaları bulmuştur. Bu seramik rnekleri Akhilleion'un Arkaik dönemde ilk kez yerleşim görmediğinin tarihinin daha eski olduğu kanıtlamaktadır.

Tenedos:

Günümüzde Bozcaada olarak adlandırılan Tenedos Adası, Ege Denizi'nin kuzeydoğusunda Çanakale iline bağlıdır (Bkz. Resim 6). Tenedos'un Asya kıtası ile uzaklığını Strabon¹⁰³ kırk stadion olarak bildirir.

Söylenceye göre Tenedos ismini Kolonai kralı Kyknos'un oğlu Tenes'den almıştır. Kyknos, ikinci eşinin çocuklarına iftira atması üzerine eşine inanır ve çocuklarını bir sepete koyarak denize bırakır. Tenes ve kardeşi Hemithea Tenedos

⁹⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.39; XIII.1.46.

⁹⁷ Plinius, **a.g.e.**, V 23.

⁹⁸ Skylaks, **a.g.e.**, s.v. Troas.

⁹⁹ Herodotos **a.g.e.**, V 94-95; Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.39; Plinius, **a.g.e.**, V 23.

¹⁰⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.38-39.

¹⁰¹ J. M. Cook **a.g.e.**, s.178,181.

¹⁰² A. Akarca, "Troas'ta Aşağı Kara Menderes Ovası çevresindeki şehirler", **Bulleten**, Cilt: XLII, Sayı:165, T.T.K., Ankara 1978, s.22.

¹⁰³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.46.

Adası'na sağ salim ulaşır ve Tenes, Tenedos Adası'nın kralı olur. Homeros'un İlyada'sında birçok yerde adı geçen Tenedos'un Tenes önderliğinde Troialılar tarafında savaştığı anlaşılmaktadır¹⁰⁴.

Plinius¹⁰⁵ göre Tenedos, Leukophrys, Phoenike, Lyrnesos gibi adlarla da anılmaktadır. Tenedos'un tarihi M.Ö. III. binyıla kadar eski olduğu anlaşılmıştır. Çanakkale müzesinin 1992 yılında Tenedos'ta yaptığı kazı çalışmaları sırasında Troia I dönemine ait M.Ö. III. binyıla tarihlenen mezarlar tespit edilmiştir¹⁰⁶. Herodotos¹⁰⁷, Tenedos'un tıpkı Lesbos gibi Aiol yerleşimi olduğunu nakletmektedir. Strabon¹⁰⁸, Tenedosluların Asya kıtasında da topraklara sahip olduğunu ve küçük bir yerleşim olan Akhaion'un Tenedoslulara ait topraklarda bulunduğunu nakletmektedir.

Kolonai:

Günümüzde Troas'ın batı kıyısında Tenedos'un hemen karşısındaki Aktaş Ovası'nda yer alan Beşiktepe üzerinde yer alır (Bkz. Resim 7). Kolonai kentini ilk kez lokalize eden Frederick Calvert'dir¹⁰⁹.

Troas'ta Kolonai adını taşıyan iki yerleşme vardı. Strabon¹¹⁰, Aioller tarafından kurulmuş olan Kolonai'yi Akhaion yakınında İlion'a yüz kırk stadion uzaklıkta, Tenedoslulara ait topraklarda yer aldığını nakleder. Antik kaynaklara göre, Kolonai'nin, kurucusu ve kralı, Poseidon ve Nympe Calycia'nın oğlu Kyknos (kuğu)'tur. Mitolojiye göre Kyknos, Troia Savaşları'nda Troialıları desteklemiş ve Akhilleus'la yaptığı düello sırasında Akhilleus onu kalkarıyla ezerek öldürölmek üzereyken, babası Poseidon tarafından kuğuya çevrilerek Akhilleus'un elinden kaçırılmıştır. Hitit metinlerinde Kyknos'un ismini çağrıştıran Kukkunni adının

¹⁰⁴ Homeros, **a.g.e.**, I 38; I 452; XIII 33; Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.46.

¹⁰⁵ Plinius, **a.g.e.**, V 39.

¹⁰⁶ R. Körpe, **a.g.m.**, s.408.

¹⁰⁷ Herodotos, **a.g.e.**, I 151.

¹⁰⁸ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.32; XIII.1.46.

¹⁰⁹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.216.

¹¹⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.47; XIII.1.19.

geçmesi, Kyknos'un M.Ö. II. binyılda gerçekten yaşamış bir kişi olabileceğini akla getirir¹¹¹.

Kolonai'de, prehistorik ve Truva I ve II katmanlarında gözlenen bazı seramik parçaları ile birlikte Geç Bronz Çağı'na ait seramik parçaları bulunmuştur¹¹². Ayrıca bu yerleşimde yapılan yüzey araştırmalarında M.Ö. VII. yüzyılın ilk başlarıyla tarihlendirilen amphoralar ve aynı döneme ait seramik parçaları elde edilmiştir. J. M. Cook¹¹³, yaptığı incelemeler sonucunda, Kolonai'nin prehistorik dönemlerden beri yerleşim gördüğünü ama Aiol yerleşiminin M.Ö. VIII. yüzyıldan itibaren başladığını belirtir. Kolonai'nin bu bölgedeki diğer yerleşimler gibi Lesbos Adası'ndaki Mitylene kentinden gelen Aiol göçmenlerce M.Ö. VIII. yüzyılda yeniden kurulmuştur¹¹⁴.

Frederick Calvert, bu bölgedeki yaptığı kazılarda farklı yapım teknikleri sahip mezarlar bulmuş ve mezarlardan M.Ö. VI. yüzyıl ile M.Ö. IV. yüzyıl arasındaki yıllara ait seramikler ve süs eşyaları çıkarmıştır. Buluntuların içinde gri seramikler, doğu kültürüne ait süs eşyaları ve yapım teknikleri ile Miletoslulara ait olduğu anlaşılan seramikler yer almaktadır. Bulunan gri seramikler muhtemelen M.Ö. VI. yüzyıla ait seramiklerdir. Bu mezarlardan birinde ayrıca bir adet Kybele heykeli de çıkarılmıştır¹¹⁵.

Larisa:

J. M. Cook tarafından lokalize edilen Larisa, günümüz Çanakkale ili, Ayvacık ilçesi, Kösedere Köyü'nde bulunan Liman Tepe üzerindedir (Bkz. Resim 8)¹¹⁶.

Strabon¹¹⁷, Larisa'yı İlion'a ikiyüz stadion uzaklıkta Hamaksitos'a yakın bir yerleşim olarak tanımlar ve Tenedoslulara ait toprakların içinde Larisa'yı sayar.

¹¹¹ R. Körpe, **a.g.m.**, s.366.

¹¹² J. M. Cook **a.g.e.**, s.218.

¹¹³ J. M. Cook **a.g.e.**, s.220.

¹¹⁴ R. Körpe, **a.g.m.**, s.367.

¹¹⁵ J. M. Cook **a.g.e.**, s.217.

¹¹⁶ J. M. Cook **a.g.e.**, s.359.

¹¹⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.3.2 ; XIII.1.47.

Skylaks¹¹⁸, Larisa topraklarını tıpkı Hamaksitos ve Kolonai kentleri gibi sahilde kurulmuş yerleşimler arasında olduğunu söyler. Stephanos Byzantios¹¹⁹, döneminde on adet Larisa kentinin olduğunu bunlardan dördüncüsünün Troas'ta yer aldığını ve Homeros'un Troas'ta yer alan Larisa için "toprağı bereketli Larisa" olarak söz ettiğini aktarır. Plinius¹²⁰, Skylaks gibi kentin Troas'ın batı sahillerinde kurulduğunu fakat artık zamanında terk edilmiş olduğunu nakletmektedir.

Homeros¹²¹, Larisa'nın ilk sakinlerinin Pelasglar olduğunu ve Troia Savaşları'nda Akalara karşı Hippothoos önderliğinde savaştıklarını bildirir.

Bölgede yaptığı araştırmalar sonucunda J. M. Cook¹²², Larisa'nın Bronz Çağı'na ait bir yerleşim olduğu sonucuna varmıştır. Bronz Çağı sonunda terk edilen yerleşim, daha sonra M.Ö. VIII. yüzyılda Lesbos Adası'ndan gelen Aiol göçmenlerce iskân edilmiştir¹²³.

Khyrisa:

Khyrisa antik kenti, Çanakkale iline bağlı Ayvacık ilçesi Gülpınar kasabası civarındadır (Bkz. Resim 9).

Strabon'a¹²⁴ göre Khyrisa, Thebe topraklarının aşağısında ilk olarak deniz kıyısında kurulmuştur. Daha sonraki dönemlerde bu kent terk edilmiş ve Hamaksitos yakınında yeni bir Khyrisa kenti kurulmuştur. Yerleşimciler ilk kurulan Thebe yakınında bulunan Khyrisa kentindeki Apollon Smintheus tapınağını da Hamaksitos yakınlarına taşıyarak yeniden inşa etmişlerdir. Yeni Khyrisa, denize yüksekten bakan bir tepe üzerinde kurulmuştur¹²⁵. Plinius¹²⁶, Khyrisa'nın Troas'ın batı kıyısında olduğunu ama artık terk edilmiş durumda olduğunu ve Apollon Smintheus tapınağının halen ayakta olduğunu bildirir. Stephanos Byzantios¹²⁷, kendinden

¹¹⁸ Skylaks, **a.g.e.**, s.v. Troas.

¹¹⁹ Stephanos Byzantios, **a.g.e.**, s.v. Larisa.

¹²⁰ Plinius, **a.g.e.**, V 123.

¹²¹ Homeros, **a.g.e.**, II 840.

¹²² J. M. Cook **a.g.e.**, s.359.

¹²³ R. Körpe, **a.g.m.**, s.387.

¹²⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.63.

¹²⁵ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.47.

¹²⁶ Plinius, **a.g.e.**, V 123.

¹²⁷ Stephanos Byzantios, **a.g.e.**, s.v. Khyrisa.

önceki antik yazarlara katılmayarak Khyrisa kentini, Abydos ve Ophryneion arasında olduğunu söyler. Burada yaşayan halka da Khryseus dendiğini belirtir.

J. M. Cook'un¹²⁸ yaptığı araştırmalar neticesinde Apollon Smintheus tapınağı civarında Erken Bronz Çağına ait seramik parçaları bulunmuştur. J. M. Cook, Khyrisa'nın erken dönemlerde yerleşim gördüğünü ve muhtemelen M.Ö. VIII. veya VII. yüzyıllarda tekrardan Lesbos Adası'ndan gelen Aiol göçmenler tarafından iskân edildiği kanısındadır.

Hamaksitos:

Hamaksitos antik kenti, Çanakkale iline bağlı Ayvacık ilçesi Gülpınar kasabasının iki kilometre batısında Ege Denizi kıyısında yer alan Göztepe üzerindedir (Bkz. Resim 10) ve ilk olarak Reinach tarafından lokalize edilmiştir¹²⁹.

Plinius¹³⁰, Troas'ın kentlerini sıralarken Hamaksitos'u ilk kent olarak sayar. Hamaksitos, Strabon¹³¹ tarafından Lekton Burnu'nun aşağısında Khrysa yakınlarına yerleştirilir ve üst tarafında Neandria kenti yer alır. Stephanos Byzantius¹³² ise sadece Hamaksitos'un Troas'ta küçük bir yerleşim olduğunu ve burada yaşayan halka Hamaksiteus dendiğini belirtir. Strabon¹³³, tarih vermeden Kilikalıların Hamaksitos'a sürüldüklerini nakleder.

Söylencelere göre Girit'ten yola çıkan Teukroslular, Hamaksitos civarına gelip bu bölgeye yerleşmişler ve burada bir Apollon tapınağı inşa etmişlerdir. Bu göçün doğruluğu ve hangi dönemde gerçekleştiği hakkında her hangi bir bilgi yoktur¹³⁴.

J. M. Cook¹³⁵, bu bölgede yaptığı araştırmalarda erken arkaik dönemine ait gri seramik parçaları bulmuş ve bu seramikleri M.Ö. VII. yüzyıl başlarına tarihlendirmiştir. Hamaksitos, tıpkı Larisa ve Kolonai şehirleri gibi büyük ihtimalle

¹²⁸ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.235.

¹²⁹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.232.

¹³⁰ Plinius, **a.g.e.**, V 127.

¹³¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.47;XIII.1.51.

¹³² Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Hamaksitos.

¹³³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.63.

¹³⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.48.

¹³⁵ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.231.

M.Ö. VIII. ve M.Ö. VII. yüzyıllar arasında Mytilene'den gelen Aiol göçmenler tarafından iskân edilmiştir¹³⁶.

Polymedion:

Günümüzde Çanakkale ili, Ayvacık ilçesine bağlı Koyunevi köyü yakınlarında bulunan Polymedion'u (Bkz. Resim 11), bu bölgede inceleme yapan T. Clarke, ilk kez lokalize eden kişidir.

Strabon¹³⁷, Polymedion'u Assos ile Lekton Burnu arasına yerleştirir ve Lekton Burnu ile arasındaki mesafe kırk stadion olarak bildirir. Plinius¹³⁸, Polymedion'u Aiolis'te eski bir yerleşim olduğunu söylerken Yunan öncesi dönemlerini kasteder.

Bölgede yapılan araştırmalar sonucunda Bronz Çağı'na ait seramik parçaları bulunmuştur. Polymedion Bronz Çağı'ndan itibaren yerleşim görmüş ve Arkaik dönemde muhtemelen komşu yerleşimler gibi Lesbos Adası'ndan gelen göçmenler tarafından tekrar yerleşilmiştir¹³⁹.

Assos:

Assos kenti Çanakkale, Ayvacık ilçesi sınırları içinde yer alan Behramkale köyündedir (Bkz. Resim 12). Oldukça yüksek ve doğal açıdan korunaklı bir bölgede kurulmuş olan Assos, oldukça geniş bir araziye sahipti¹⁴⁰. Assos'un topraklarının çevresinde Hamaksitos, Neandria, Kebren ve Antandros'luların toprakları yer almaktaydı¹⁴¹.

Stephanus Byzantius¹⁴², Aleksandros Kornelios'tan aktardığı göre, Assos'un Lesbos Adası'nda yer alan Mitylene kentinden gelen göçmenler tarafından kurulduğunu bildirir. Strabon'un¹⁴³ Myrsilos'tan aktardığına göre ise Assos, Lesbos

¹³⁶ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.234.

¹³⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.51.

¹³⁸ Plinius, **a.g.e.**, V 123.

¹³⁹ R. Körpe, **a.g.m.**, s.397.

¹⁴⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.66.

¹⁴¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.51.

¹⁴² Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Assos.

¹⁴³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58.

Adası'ndaki Methymna şehrinden gelen Aiol göçmenler tarafından iskân edilmişti. Strabon¹⁴⁴, Hellenikos'un da bu bilgileri doğrular nitelikte Assos'un bir Aiol yerleşimi olduğunu söylediğini aktarır. Strabon¹⁴⁵, Assos topraklarının Lelegler tarafından işgal edildiğini ve burada Pedasos kentini kurduklarını söyler ve artık kendi döneminde Pedasos antik kentinin yok olduğunu bildirir. Strabon'un Assos'un erken tarihi ile ilgili aktardığı bu bilgi, kentin yerli bir Anadolu yerleşmesi olduğuna ve Aioller'in bu yerleşimi ile geçirdiğine işaret etmektedir. Leleglerin bu bölgeyi ne zaman işgal ettikleri ve Pedasos kentinin ne zaman kurulup ne zaman terk edildiği bilinmez. W. Leaf'e¹⁴⁶ göre Assos'un ilk kurucularının Leleglerdir ve Homeros zamanında Assos bir Leleg kalesidir. W. Leaf¹⁴⁷, ayrıca burasının daha sonraları Aioller tarafından iskân edildiğini ve Pedasos kentinin aslında Assos olduğu iddia eder.

Assos antik çağlarda Apollonia olarak ta adlandırılmıştır. Burada yaşayan halk sonraki dönemlerde yakın bölgelerde bulunan Lamponia ve Gargara'yı kolonize etmiştir¹⁴⁸. Assos'ta yapılan arkeolojik kazılarda bulunan gri seramiklerin incelenmesi sonucunda, Assos'un Aiol yerleşimciler tarafından iskân edilmesi oldukça erken dönemlerde olmalıdır¹⁴⁹.

Assos'un Lesbos Adası'ndan gelen Aioller tarafından iskân edilmesi M.Ö. VII. yüzyılın başları olarak tarihlendirilir¹⁵⁰. L. H. Jeffery, Assos'ta bulunan bir mezar sitelindeki Aiol lehçesiyle yazılmış yazıyı yaklaşık olarak M.Ö VI. yüzyılın başları olarak tarihlendirmiştir¹⁵¹. T. Clarke, burada yaptığı araştırmalar sonucunda Assos'un akropolisinin erken Bronz Çağı'nda da kullanılmış olduğu kanısına varmıştır. Bundan da anlaşılacağı üzere Troas'ta kurulmuş tüm Aiol yerleşimleri gibi Assos'ta arkaik dönem öncesinde yerleşilmiş görmüş bir yerdir¹⁵².

¹⁴⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58.

¹⁴⁵ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.56.

¹⁴⁶ Plinius, **a.g.e.**, V 123.

¹⁴⁷ W. Leaf, **a.g.e.**, s.250.

¹⁴⁸ W. Leaf, **a.g.e.**, s.253-257.

¹⁴⁹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s. 246.

¹⁵⁰ R. Körpe, **a.g.m.**, s.362.

¹⁵¹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s. 246 .

¹⁵² J. M. Cook, **a.g.e.**, s. 245.

Lamponia:

Günümüzde Lamponia, Çanakkale iline bağlı Ayvacık ilçesi Kozlu köyü sınırları içindedir (Bkz. Resim 13). Kent, ilk olarak 1882 yılında J. T. Clarke tarafından lokalize edilmiştir¹⁵³.

Antik kaynaklar Lamponia hakkında fazla bilgi vermemektedir. Lamponia'nın bir Aiol yerleşimi olduğunu Strabon'dan¹⁵⁴ öğrenmekteyiz. Lamponia, M.Ö VIII. yüzyılın sonlarına doğru Lesbos Adası'ndan gelen Aiol göçmenlerce iskân edilmiştir¹⁵⁵. Lamponia, M.Ö. V. yüzyıl itibariyle Pers komutanı Otanes tarafından ele geçirilip Pers hâkimiyeti altına girmiştir¹⁵⁶.

J. M. Cook¹⁵⁷, yaptığı araştırmalarda yerleşim alanında oldukça ince yapıya sahip arkaik döneme ait gri seramikler bulmuştur. Bölgede bulunan sikkelerin üstünde Assos'un sikkelerine benzer şekilde boğa tasviri bulunmaktadır (Bkz. Resim 14). Bu durum tıpkı Gargara gibi buranın da Assos'tan gelen Aioller tarafından kurulduğunu göstermektedir.

Gargara:

Günümüzde Gargara, Kaz Dağı'nın Ayvacık ilçesi sınırları içinde yer alan Kocakaya Tepesi üzerindedir (Bkz. Resim 15). Oldukça çıplak bir tepe üzerine kurulan kenti, ilk kez T. Clarke lokalize etmiştir¹⁵⁸.

Assoslular tarafından kurulan Gargara, adını İda Dağı'nın yükseklerinde Gargaron diye adlandırılan bölgeden almıştır¹⁵⁹. Stephanus Byzantios¹⁶⁰, şehrin adının Zeus'un oğlu Gargaros'tan geldiğini nakleder. Plutarkhos¹⁶¹, İda Dağı'nın eski adının Gargaron olduğunu belirtmektedir. Homeros¹⁶², Troia Savaşları'nı Tanrıların

¹⁵³ J. M. Cook **a.g.e.**, s.263

¹⁵⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58.

¹⁵⁵ R. Körpe, **a.g.m.**, s.384.

¹⁵⁶ Herodotos **a.g.e.**, V 26.

¹⁵⁷ J. M. Cook **a.g.e.**, s.263.

¹⁵⁸ R. Körpe, **a.g.m.**, s.370.

¹⁵⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.5.

¹⁶⁰ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Gargara.

¹⁶¹ Plutarchos, **a.g.e.**, XIII 3.

¹⁶² Homeros **a.g.e.**, VIII 48.

Gargaros Tepesi'nden izlediğini söyler. Nymphis, ilk olarak kentin Lelegler tarafından İda Dağı'nda kurulduğunu ve oldukça yüksek bir bölgede kurulan bu yerleşimin sonraları soğuk nedeniyle daha aşağı bölgelere taşındığını ve eski yerleşimin adının Palaigargaros olarak değiştiğini belirtir.

Assos'tan gelen Aioller tarafından iskân edilen Gargara'ya daha sonraki dönemlerde Mysia'da bulunan Miletopolis'te yaşayan yerli halklar yerleştirilmiştir¹⁶³.

J. M. Cook¹⁶⁴, Gargara'nın isminde değişiklikler olmasına rağmen kesinlikle Aiol kökenli bir ismi olduğunu belirtir. Her ne kadar Gargara'da yapılan araştırmalarda en erken M.Ö. IV. yüzyılın ilk yarısına ait seramikler bulunmuş da, antik kaynaklar, yerleşimin tarihini çok daha erken dönemlere dayandığını belirtirler.

Antandros:

Antandros, günümüzde Balıkesir ili, Edremit ilçesi Altınoluk beldesi sınırları içerisinde¹⁶⁵. Altınoluk- Edremit karayolunun üçüncü kilometresinde, deniz kenarında bir tepe üzerinde kurulan kentte (Bkz. Resim 16), Antik kaynaklardan¹⁶⁶ anladığımız üzere bir tersane bulunmaktaydı. İlk olarak bölgede H. Kiepert ve W. Leaf araştırmalar yapmış fakat kesin lokalizasyonunu 1959 ve 1968 tarihlerinde bölgeye gelen J. M. Cook, yapmıştır¹⁶⁷.

Plinius¹⁶⁸, Antandros'un Adramytteion kentinin batı sahilinde yer aldığını nakletmektedir. Stephanus Byzantius'un¹⁶⁹, Aristoteles'ten aktardığına göre kent, Trak halkı Edonislilerden dolayı Edonis olarak anılmaktayken, Kimmerler tarafından istila edilmiş ve artık buraya Kimmeris denmeye başlanmıştır. Kimmerler kentte

¹⁶³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58.

¹⁶⁴ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.260.

¹⁶⁵ R. Körpe, **a.g.m.**, s.359.

¹⁶⁶ Thucydides, **a.g.e.**, IV 52; Ksenophon, **a.g.e.**, I. 1.25-26.

¹⁶⁷ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.267-271.

¹⁶⁸ Plinius, **a.g.e.**, V 123.

¹⁶⁹ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Antandros.

yaklaşık bir asır yaşamışlardır. Herodotos¹⁷⁰ Antandros'un ilk sakinlerinin Pelasg, Alkaios¹⁷¹ ise Leleg olduğunu söylemektedir.

Oldukça eski bir yerleşim olduğu anlaşılan kente son olarak Thucydides¹⁷², Aiol yerleşimi demektedir. Olasılıkla Antandros, arkaik dönemde Lesbos Adası'ndan gelen Aioller tarafından kolonize edilmiştir.

Neandria:

Günümüzde Neandria, Çanakkale ili Ezine ilçesinin batısında kalan Çığrı Dağı üzerindedir (Bkz. Resim 17). Bu bölgede ilk çalışmaları yapan ve kenti lokalize eden F. Calvert'tir¹⁷³.

Strabon¹⁷⁴, Neandria'yı İlion'a yüz otuz stadion uzaklıkta Hamaksitos'un üst tarafındaki Achaion civarına ve Lekton Bölgesinin iç kısmına yerleştirir. Skylaks¹⁷⁵, Neandria'yı Aiolis toprakları içinde saymaktadır. Stephanos Byzantios¹⁷⁶ ise Neandria'yı Helespontos Boğazı civarında bir şehir olarak tanımlar ve bazı antik yazarların kentin adını "L" harfiyle başlatarak yanlış bir şekilde Leandros olarak yazdıklarını nakleder. Plinius¹⁷⁷, döneminde ise yerleşim tamamen terk edilmiş durumdadır.

Kent, M.Ö. VIII. yüzyılda Lesbos Adası'ndan gelen Mytileneli göçmenler tarafından iskân edilmiştir¹⁷⁸. Koldewey, 1889 yılında Neandria kentinde farklı biçimlerde yapılmış kırk civarında mezar ortaya çıkarmıştır. Bu mezarlar içerisinde bulunan eserler, M.Ö. VII. yüzyıl ile M.Ö. VI. yüzyıllar arasında değişen tarihlere aittir¹⁷⁹. Mezarlardan çıkarılan gri seramikler içinde M.Ö. VIII. yüzyıla ait seramikler de yer almaktadır. J. M. Cook¹⁸⁰, Neandria'nın olasılıkla Troas'ın batı

¹⁷⁰ Herodotos, **a.g.e.**, VII 42.

¹⁷¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.51.

¹⁷² Thucydides, **a.g.e.**, VIII 108.

¹⁷³ R. Körpe, **a.g.m.**, s.389-390.

¹⁷⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.47 ; XIII.1.51.

¹⁷⁵ Skylaks, **a.g.e.**, s.v. Aiolis.

¹⁷⁶ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Neandria.

¹⁷⁷ Plinius, **a.g.e.**, V 122.

¹⁷⁸ Ksenophon, **a.g.e.**, III.1.16.

¹⁷⁹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.206.

¹⁸⁰ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.207.

kıyılarında kurulmuş Lesbos Adası'ndan göç eden Aiol yerleşimlerindeki halkların zamanla iç kesimlere göç etmeleri sonucunda kurulduğu kanısındadır.

Kebren:

Günümüzde Kebren kenti, Bayramiç ilçesine bağlı Çaldağ ve Akpınar köyleri arasındaki Çaldağ Tepesi üzerindedir (Bkz. Resim 18). Kebren'in ilk kez lokalizasyonu 1865 yılında F. Calvert yapmıştır¹⁸¹.

Ephoros ve Ksenophon¹⁸², Kebren'in Kyme'den gelen Aioller tarafından kurulduğunu nakletmektedirler. Strabon¹⁸³ ve Stephanos Byzantios'a¹⁸⁴ göre Kebren, ismini Priamos'un gayri meşru çocuğu ve Hektor'un arabasının sürücüsü olan Kebriones'ten almıştır.

Antik kaynaklar, Kebren'i iskân edenlerin Kyme kentinden gelen Aiol göçmenler olduğunu söyleseler de bu iskân hareketleri esnasında Lesbos Adası'nda yer alan Mitylene kenti de rol almış olmalıdır¹⁸⁵.

Kent, Strabon¹⁸⁶ zamanında terk edilmiş durumdadır. Kebren'in halkına Kebrenos, Kebreneus ya da Kebrenios denilmekteydi¹⁸⁷.

H. Schillemann, bu bölgeye gelmiş ve araştırmaları sonucunda yüzeyde gri ve siyah renkte seramikler bulmuştur. Bu seramiklerin içerisinde arkaik döneme ait seramiklerde vardır. Kebren'de bulunmuş seramik parçalarının çoğunluğu, M.Ö. VII. ve VI. yüzyıllara ait seramiklerdir. Ayrıca yüzeyde çok sayıda çatı kiremidi parçaları bulunmuştur. Bu kiremitler genel olarak M.Ö. VI. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Bölgede daha eski dönemlere ait seramik parçaları da mevcuttur. M.Ö II. binyıla tarihlenmiş seramik parçaları bölgede bulunan seramiklerin en eskisidir¹⁸⁸.

¹⁸¹ R. Körpe, **a.g.m.**, s.378.

¹⁸² Ksenophon, **a.g.e.**, III.1.18.

¹⁸³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.33.

¹⁸⁴ Stephanos Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Kebren.

¹⁸⁵ J. M. Cook **a.g.e.**, s.337.

¹⁸⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.33.

¹⁸⁷ Stephanos Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Kebren.

¹⁸⁸ J. M. Cook **a.g.e.**, s.336.

M.Ö. V. yüzyılda binaların renkli bezemelerle süslendiği gözlenmektedir. Bu durum, Klasik dönemden itibaren Kebren kentinin refahı artmasıyla ve halkının oldukça zenginleşmesiyle açıklanabilir. Bu dönemde Atina vergi listelerinde üç talant gibi yüksek bir vergi vermiş olan Kebren, dönemin önemli kentlerinden Assos, Skepsis gibi kentleri geride bırakmıştır. Kebren'nin bu dönemde zenginliği Skamandros nehri kıyısında oldukça verimli bir ovaya sahip olması yanında bölgenin yamaçlı tepelerinin küçükbaş hayvan yetiştirilmesine oldukça elverişli olmasıdır. Ayrıca İda Dağı'ndan elde edilen kereste ve demir madeni kent zenginliğinin diğer unsurlarıdır¹⁸⁹.

Skepsis ile Kebren arasında sınır Skamandros Irmağı'dır. Her iki şehir arasında daima devam eden bir düşmanlık ve savaş durumu söz konusudur¹⁹⁰. Bu düşmanlığın Skamandros Irmağı'nın suladığı verimli toprakların paylaşılmasından dolayı olduğu sanılmaktadır.

Skepsis:

Troas'ın iç kesimlerinde bulunan Skepsis, günümüzde Çanakkale ili, Bayramiç ilçesi, Kurşunlu köyü civarında bulunan Kurşunlu Tepesi üzerindedir (Bkz. Resim 19). Kent 1860'larda F. Calvert tarafından lokalize edilmiştir¹⁹¹.

Yunanca "*Temaşa, Manzara*" anlamına gelen Skepsis, Kebren'in yukarı kısmında, İda Dağı'nın yükseklerinde, her yerden görülebildiği için bu adı almıştır¹⁹². Skylaks¹⁹³, Skepsis'i denizden yüksek bir alanda yer alan Aiolis kenti olarak tanımlar.

Strabon'un¹⁹⁴, Skepsis'li Demetrios'tan aktardığına göre Skepsis, Aineias'ın krallığının merkezidir. Homeros¹⁹⁵, Aineias'ın Akhilleus tarafından kovalandığını ve Aineias'ın da merkezinin Skepsis olduğu Lyrnessos topraklarına kaçtığını söyler. Daha sonraları Skepsis, Aineias ve Hektor'un oğulları, Askanios ve Skamandrios

¹⁸⁹ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.337.

¹⁹⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.33.

¹⁹¹ R. Körpe, **a.g.m.**, s.405.

¹⁹² Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.52.

¹⁹³ Skylaks, **a.g.e.**, s.v. Aiolis.

¹⁹⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.53.

¹⁹⁵ Homeros, **a.g.e.**, XX 188.

tarafından Troia'nın düşmesinin ardından, altmış stadion aşağıda bir bölgeye taşınmıştır¹⁹⁶. Bu yeni yerleşim İda Dağı'nda Skamandros, Granikos ve Aisepos Irmakları'nın kaynağı olan Kotylos denilen tepenin yüz yirmi stadion uzağındadır¹⁹⁷. Eski yerleşimin adı böylelikle değişerek, Palaiskepsis olmuştur. Plinius¹⁹⁸, kendi döneminde Palaiskepsis'in artık yok olduğunu ama Skepsis'in varlığının devam ettiğini belirtir.

Bölgede yapılan incelemelerde çok sayıda sikke bulunmuştur. Bu sikkelerden M.Ö. 460 ile M.Ö. 400 yılları arası ile tarihlendirilenlerin üzerinde Aiol Grekçesine uygun şekilde "Skapion" yazmaktadır (Bkz. Resim 20). Bu durum Aiol göçmenlerin bu bölgeye geldiklerinin göstergesidir¹⁹⁹. Skepsis antik kentinin yüzeyinde az sayıda arkaik dönem gri seramikler bulan J. M. Cook²⁰⁰, bu seramiklerin Hellenistik dönem gri seramikleri kadar kaliteli olduğu kanısındadır. Schilemann'ın Skepsis'te bulunduğu gri seramikler, J. M. Cook'un bulunduğu örnekler gibi arkaik döneme tarihlendirilmektedir.

Aiollerin bu bölgeye ne zaman geldikleri hakkında kesin bir bilgi yoktur. Çoğunlukla denize yakın bölgelerde kurulmuş Aiol yerleşimlerinden farklı olarak Skepsis, Troas'ın iç kesimindedir. Skepsis'ten sonra Aiollerin daha iç kesimlere ilerleyip ilerlemediklerini bilmiyoruz. Fakat iç kesimlerde şu ana kadar Aiol izine rastlanan en son yerleşim Skepsis'tir.

Killa:

Günümüzde kesin lokalizasyonu yapılmamış bir yerleşimdir. Her ne kadar W. Leaf kenti günümüz Edremit körfezinde bulunan Astyra kentinin doğusunda olduğunu iddia etse de²⁰¹ J. M. Cook, bu görüşe katılmayarak, L. Robert'in

¹⁹⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.52.

¹⁹⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.43.

¹⁹⁸ Plinius, **a.g.e.**, V 122.

¹⁹⁹ W. Leaf, **a.g.e.**, s.273.

²⁰⁰ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.346.

²⁰¹ W. Leaf, **a.g.e.**, s.311.

çalışmaları doğrultusunda Killa'yı Khriosa ve Hamaksitos yakınında olduğunu kanımsındadır²⁰².

Adını hemen yakınında akan Killaios Irmağı'ndan alan Killa, Adramyttion topraklarında ve Antandros kenti yakınlarında idi²⁰³. Herodotos²⁰⁴, bu yerleşimi eski bir Aioli yerleşimi olarak belirtir. Plinius döneminde terk edilmiş olmalıdır. Çünkü Plinius²⁰⁵, Killa'yı yeri bilinmeyen bir yerleşim olarak tanımlar.

Killa'da detaylı bir yüzey araştırması yapılmadığından ne zaman kurulduğu ve ne zaman terk edildiği hakkında detaylı bir bilgiye sahip değiliz. Fakat muhtemelen bu yerleşim de Lesbos Adası'ndan gelen Aioli kökenli yerleşimciler tarafından Arkaik dönemde kurulduğu sanılmaktadır²⁰⁶.

²⁰² J. M. Cook **a.g.e.**, s.221.

²⁰³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.62.

²⁰⁴ Herodotos **a.g.e.**, I 49.

²⁰⁵ Plinius, **a.g.e.**, V 122.

²⁰⁶ R. Körpe, **a.g.m.**, s.381.

3. TROAS'TA İON KOLONİZASYONU

3.1. İon Kolonizasyonu ve Nedenleri

Bir önceki bölümde de görüldüğü üzere Troas'taki Aiol kolonizasyonu iki Aiol kenti (Methymna ve özellikle de Mytilene) tarafından organize edilmişti. Benzer şekilde Troas'taki İon kolonizasyonunda bir kentin öne çıktığı görülmektedir. İonlar, M.Ö. VIII. yüzyılın sonundan itibaren Miletos önderliğinde Troas'a gelmeye başlamışlardır.

Troas'ın batı ve güney kıyıları Aioller tarafından yerleşildiği için Miletoslular, Troas'ın kuzey kıyılarına yönelmiş olmalıydılar. Troas'ta ilk kurulan İon kolonisi Parion'dur (M.Ö. 709). Miletos, Troas'ın Hellespontos ve Propontis kıyısında Abydos, Arisbe, Perkote, Paisos ve Kolonai kentlerini kurmuş, Troas'ın iç kesiminde bulunan ve Aioller tarafından daha önce kolonize edilmiş Skepsis'i de ele geçirerek buraya yerleşimciler yollamıştır²⁰⁷. Abydos'a kadar uzanan kıyı kesiminde koloniler kuran İonların sonraki dönemlerde Hellespontos'taki Aiol yerleşimlerinden bazılarını kontrolleri altına aldıkları Dardanos'ta bulunan iki tabletten anlaşılmaktadır²⁰⁸.

Tıpkı Aiol kolonizasyonunda olduğu gibi, İon kolonizasyonu hakkında detaylı bilgilere sahip değiliz. Ancak İonların bölgeye gelişi hakkında sınırlı bilgiler veren kaynakların aktardıkları bazı olaylar, İonların hem Troas'ta hem de Propontis (Marmara) ve Pontus Euxinos (Karadeniz)'da kurdukları yerleşimler, Troas'taki İon kolonizasyonu hakkında ipuçları vermektedir.

Miletos ve diğer İon kentleri, zengin ve geniş arazilere sahiptiler²⁰⁹. Dahası İonların Anadolu'nun iç kısımları, Yakındoğu ve Mezopotamya ile ticari ilişkiler kurmuşlardı. Sözcüleri, Miletos'un Anadolu'nun kuzey doğusundan demir ve gümüş gibi hammaddeleri ithal ettiği bilinmektedir²¹⁰. Kara yoluyla yapılan bu ticaret İon

²⁰⁷ Bkz tablo 2.

²⁰⁸ Anatolian Studies, **a.g.m.**, s.49-51.

²⁰⁹ Herodotos 1.142.

²¹⁰ C. A. Roebuck,, **Ionian Trade And Colonization**, New York 1959. s.82; "Bu dönemde Miletos'ta bulunan bazı tunç eşyalar, Phrygia ve Urartu'da bulunmuş eserler ile aynı teknik ve formlarda

kentlerine zenginlik ve refah kazandırmıştı. Bu nedenden dolayı İonlar koloni kentleri kurmaya ilk zamanlar gerek duymamıştır. M.Ö. 670'lerde Lydia Devleti'nin başına Mermnad Sülalesinin geçmesinin ardından Lydialıların İonlara düşmanca politikalar izlemesi ile durum değişmiştir²¹¹.

Mermnad sülalesinin kurucusu Gyges ve ardılları Ardys ve Alyettes sık sık İonia topraklarına girmiş, Miletos ve Smyrna kentlerine defalarca saldırmışlardır²¹². Lydialılar, İon kentlerin zenginliklerinin farkında olduklarından, bu kentleri kendi ticari ve siyasi amaçlarına hizmet edecek üsler haline getirmeyi amaçlıyorlardı²¹³. Alyattes, on iki yıl boyunca Miletos'un tarlalarını mahsul dönemlerinde yağmalamış ve halkını kıtlık tehlikesiyle karşı karşıya bırakarak direncini kırmak istemiştir²¹⁴. Üstelik tam bu sırada gerçekleşen Kimmerlerin Anadolu'yu istilası, durumu daha vahim bir hale getirmiştir: M.Ö. VII. yüzyılın başlarında, Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya giren Kimmerler, Ön Asya'da terör estirmiş ve Anadolu'da ticaret yaşamını sekteye uğramışlardır. Birçok bölgeyi yağmalayan bu göçebe boylar, M.Ö. 696 yılında Fryg Devleti'ni ortadan kaldırmış, daha batıya ilerleyerek hem Lydialılara hem de batı Anadolu'daki Yunan şehirlerine saldırmışlardır²¹⁵. Lydialıların düşmanca politikası ve Kimmer istilası, ticaret yollarını kullanılmaz hale getirmiş ve İonları yeni yollar aramaya sevk etmiştir²¹⁶. Hinterlandlarındaki baskılardan kurtulmaya çalışan Miletos önderliğinde İonlar, Marmara, Karadeniz'de

yapıldıkları görülmektedir.” Bkz. A. M. Graves, **Miletos**, çev. Hüseyin Çınar Öztürk, Homer Kitabevi, İstanbul 2003, s.123.

²¹¹ Lydia baskısının İon kolonizasyonu üzerindeki etkisi için Bkz. G. R. Tsetschladze, “*Greek Penetration Of The Black Sea*”, **The Archaeology of Greek Colonisation**, Oxford 2004, s. 123-125.

²¹² Herodotos, **a.g.e.**, I.14-16.

²¹³ V. Sevin, **a.g.m.**, s.282.

²¹⁴ Herodotos, **a.g.e.**, I 17-18.

²¹⁵ V. Sevin, “Frygler”, **Görsel Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi**, Cilt 2, s. 256.

²¹⁶ Öte yandan Strabon XII.1.22, Miletos'un Abydos'u kurmak için Lydia Kralı Gyges'ten izin aldığını söylemektedir. Şayet doğru ise, Strabon'un aktardığı bu bilgi, Troas'ın kuzey kıyılarının Lydia hâkimiyeti altında olduğunu (krş. Herodotos VI 37) ve Miletosluların Troas'taki kolonizasyon girişimlerinde, en azından erken dönemlerde, Lydialılarla işbirliği yaptıklarını göstermektedir (Krş. V. Gorman, **Miletos**, s. 95, 257-258). Ancak burada bir soru akla gelmektedir. Lydia'nın genel olarak takip ettiği düşmanca tavra rağmen Miletoslular nasıl Troas bölgesinde serbestçe hareket edip koloniler kurdular? John Boardman, **The Greeks Overseas**, üç ayrı yerde (s. 95, 241-242) bu izne atıfta bulunmasına rağmen herhangi bir açıklama getirmemektedir. Bu sorunun cevabını elimizde var olan kaynakların ışığında bulmak mümkün görünmemektedir. Troas'taki Lydia hâkimiyeti için bkz Bernhard Tenger, “*Zur Geographie und Geschichte der Troas*”, ed. Elmar Schwertheim, **Die Troas. Neue Forschungen III**, Bonn, s. 127-131.

birçok koloni kurarak Karadeniz ve Ege Dünyası arasında büyük bir ticaret ağı kurmuşlardır.²¹⁷

Miletos kolonilerinin Karadeniz'e uzanan deniz yolu üzerinde yer alması, Miletosluların ticari amaçlarla bölgeye geldiklerine işaret etmektedir²¹⁸. Lampsakos, Abydos gibi korunaklı limanlara sahip İon kentleri bu deniz ticaretinden yüksek vergi gelirleri elde etmişlerdir. Hellespontos Boğazı'nın bu stratejik önemi İonları bölgeye çekmiş olmalıdır²¹⁹. Karadeniz ile Ege dünyası arasında bu yoğun ticari ilişki, İon kolonizasyonunun temelinde ticaret olduğunu akla getirir²²⁰. Bununla beraber, Troas'ta kurulmuş olan Lampsakos ile Parion'nun geniş ve verimli topraklara sahip olması, bölgede yeni kurulan kolonilerin tarımsal karakterli olduğunu da gösterir²²¹. Ayrıca İonlar, Troas'ta deniz kenarına kurdukları koloni kentlerini, balık yataklarının yakınlıklarına kurmaya dikkat etmiş²²² Lampsakos ve Abydos civarında altın madenlerini işlemiş ve Troas'ın iç kısmında İda'nın eteklerinde yer alan Skepsis'i ele geçirerek, İda kerestelerine ulaşmaya çalışmışlardır²²³.

²¹⁷ J. Boardman, **a.g.e.**, s. 241, Yunanlıların güney Marmara kıyılarına Fryglerin Kimmer istilaları sonucunda zayıflayıp yıkılmalarının ardından yoğun bir şekilde göç ettiklerine işaret etmektedir.

²¹⁸ Brian Rose - Reyhan Körpe , "*Granicus River Valley Survey Project, 2004–2005*", **Studia Troica**, 2007, s. 68.

²¹⁹ Brian Rose, **a.g.m.**, s.68

²²⁰ C. A. Roebuck, **a.g.e.**, s.109.

²²¹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12.

²²² A. M. Graves, **a.g.e.**, s.139-140.

²²³ V. Gorman, **Miletos**, s. 245.

TABLO II: TROAS'TAKİ İON KOLONİLERİ

<u><i>Apoikia</i></u>	<u><i>Metropolis</i></u>	<u><i>Kaynak</i></u>
Abydos	Miletos	Thucydides, VIII.61.1; Strabon, XIII.1.19
Arisbe	Miletos	Strabon, XIV.1.6
Perkote	Miletos?	W. Leaf, s.111-114
Parion	Miletos, Eurythrai?	Strabon, XIII.1. 13; Pausanias, IX.27.1
Paisos	Miletos	Strabon, XIII.1.19
Kolonai	Miletos	Strabon, XIII.1.19
Skepsis	Miletos	Strabon, XIII.1.52
Lampsakos	Miletos, Phokaia?	Plutarchos, fr. 255; Strabon, XIII.1.19

3.2. Troas'ta Kurulan İon Kentleri

İonların kurduğu koloni kentleri Hellespontos kıyısında bulunan Abydos'tan başlayarak, doğuya doğru sıralanmıştır. Son olarak daha önce Aioller tarafından iskân edilmesine rağmen daha sonraki dönemlerde İonlar tarafından ele geçirilen Skepsis kenti anlatılmıştır.

Abydos:

Abydos antik kenti günümüzde Çanakkale ilinin altı kilometre kuzeyindeki Nara Burnu'nda yer almaktadır (Bkz. Resim 21). Abydos, Hellespontos kıyısında İlion ile Lampsakos kentlerinin arasında yer alır. Strabon²²⁴, Abydos'un her iki kente uzaklığının yüz yetmiş stadion olduğunu söyler. Homeros'un²²⁵ hızlı atlarıyla ünlü olduğunu söylediği Abydos, Troia Savaşları'nda Aisos komutasında Troia müttefikleri arasında yer almıştır.

²²⁴ Strabon, a.g.e., XIII.1.18.

²²⁵ Homeros a.g.e., II 836.

Troia Savaşları'nın ardından Abydos ve civarı Bebrykler ve Dryoplar tarafından yerleşilmiştir. Daha sonraki dönemlerde Abydos, Trak kavimlerinin istilasına maruz kalmış ve bu kavimler Abydos ve civarında bazı yerleşimler kurmuştur²²⁶.

M.Ö. VII. yüzyılda Abydos civarının Lydia Devleti hâkimiyeti altında olduğunu görmekteyiz. Miletos bu bölgeye koloni göndermek istemiş ve Lydia Kralı Gyges'in izniyle Abydos'a yerleşimciler yollamıştır. Ayrıca Dardanos yakınında, Gyges'in hâkimiyetini doğrular nitelikte "Gygas" denilen bir burun vardır. Yaklaşık olarak M.Ö. 680 yılında kurulan Abydos, Miletoslular'ın Hellespontos Boğazı'nda kurdukları en erken koloni kentidir. Hellespontos Boğazı'nın en dar yerinde kurulan Abydos, Hellespontos akıntularına karşı korunaklı bir limana sahiptir. Bu elverişli liman antik dönemlerde ticari gemilerin uğrak yeri olmuştur²²⁷. Kısa sürede zenginleşen Abydos, diğer İon yerleşimleri için bir öncü kent olmuştur²²⁸.

Abydos'tan günümüze önemli bir kalıntı kalmamıştır. Bu harabelerdeki taşlar yüzyıllar boyu yakın bölgelerde yapılan kale inşasında kullanılmıştır²²⁹. F. Calvert, Abydos'ta yaptığı araştırmalar neticesinde Abydos'un Arkaik dönemi ile ilgili sadece birkaç seramik parçası bulabilmiştir²³⁰. Kentin arkaik dönemle tarihlendirilen sikkeleri bulunmuştur. Bu sikkelerin ön yüzünde kanatları kapalı şekilde duran kartal, arka yüzünde ise dörtgen incus bulunur (Bkz. Resim 22)²³¹.

Arisbe:

Arisbe, günümüzde Çanakkale iline bağlı Kangırlı köyü civarında Yapıldak Çayı ile Musabey Çayı arasında bulunan tepe üzerindedir²³². Homeros'un²³³

²²⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.8; XIII.1.22.

²²⁷ Polybios, **Histories**, ed., W.R. Paton, Loeb Classical Library, London 1926, XVI.29; XVI.13; XVI.14 ; Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.18.

²²⁸ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.22; E. Mayer, **Geschichte von Troas**, Leipzig 1877. s.83.

²²⁹ R. Körpe, **a.g.m.**, s.350.

²³⁰ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.57.

²³¹ Sammlung V. Aulock, **a.g.e.**, s.45.

²³² R. Körpe, "Troas Bölgesi Antik Kentleri", **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.1,Değişim Yayınları, İstanbul 2008, s.361.

²³³ Homeros, **a.g.e.**, II 838.

destanlarında Arisbe adı, yakınında bulunan Salleis Irmağı ile birlikte anılmaktadır. Troia Savaşları'nda Troialıların yanında Asios yönetiminde savaşmışlardır²³⁴.

Stephanos Byzantios ve Plinius²³⁵, Lesbos Adası'ndan gelen Aioller tarafından kurulduğunu söylerler. Muhtemelen yakın bölgelerdeki diğer Aiol yerleşimleri gibi ya İon etkisine girmiş ya da İonlar tarafından kolonize edilmiştir. Strabon²³⁶ da bunu doğrular nitelikte Plinius ve Stephanos Byzantios'dan farklı olarak Arisbe'nin Miletoslu yerleşimciler tarafından kurulduğunu söylemektedir.

Perkote:

Tunç Çağı'ndan itibaren yerleşim gördüğü anlaşılan kent, günümüzde Lapseki ilçesine bağlı Umurbey beldesinin kuzey doğusundaki düz arazide yer alır (Bkz. Resim 23)²³⁷.

Praktios Irmağı yakınına kurulan Perkote'nin Parion'a uzaklığı üç yüz stadiondur²³⁸. Homeros'un İlyada²³⁹'sında Praktios Irmağı yakınında olduğu açıkça belirtilen kentin eski bir yerleşim olduğu anlaşılmaktadır. M.Ö. VII. yüzyılın ikinci yarısında Miletoslu göçmenler tarafından iskân edildiği sanılmaktadır²⁴⁰. Pers Kralı Artakserkses, Themistokles'e Perkote kentini yataklık olarak vermiştir²⁴¹.

2003 yılında, Umurbey beldesinin, Tabaklar mahallesinde araştırma yapan Nurettin Arslan, M.Ö. VI. yüzyıla ait seramik örnekleri bulmuştur²⁴².

Lampsakos:

Günümüzde Çanakkale iline bağlı Lapseki ilçesinde bulunan antik kentten geriye pek bir şey kalmamıştır. Lampsakos, Hellespontos Boğazı'nın çıkışında,

²³⁴ Homeros, **a.g.e.**, II 835.

²³⁵ Stephanus Byzantius **a.g.e.**, s.v. Arisbe; Plinius, **a.g.e.**, V 139.

²³⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIV.1.6.

²³⁷ W. Leaf, **a.g.e.**, s.113.

²³⁸ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.4.

²³⁹ Homeros **a.g.e.**, II.834.

²⁴⁰ V. Sevin, **a.g.e.**, s.62.

²⁴¹ Athenaios, **a.g.e.**, I 54.

²⁴² Nurettin Arslan, "2003 yılı Lapseki (Lampsakos) ve Çan İlçeleri Yüzey Araştırması", **22. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 24-28 Mayıs Konya 2004, s.318.

Propontis'e kıyısı olan bir İon yerleşimidir. Strabon²⁴³ Abydos'a olan uzaklığının yüz yetmiş stadion olarak bildirir.

Hangi İon kenti tarafından kolonize edildiği hakkında Antik yazarlar farklı bilgi verir. Strabon²⁴⁴, yakınında ki Abydos gibi Miletos kolonisi olduğunu söyler, fakat daha sonraki dönemde yaşamış olan Stephanos Byzantios'a²⁴⁵ göre kent Phokai'den gelen İon yerleşimciler tarafından kurulmuştur. Ayrıca Antik kaynaklar Lampsakos topraklarını Lampsakene olarak adlandırır.

Lampsakos eskiden Pityusa olarak bilinmektedir²⁴⁶. Plutarkhos²⁴⁷, Phokaiialıların bu bölgeye yerleşmelerinden önce, Lampsakos civarında Pityusalılar olarak adlandırılan Bebrykoslar'ın yaşadıkları ve kral Mandron tarafından yönetildiğini söylemektedir.

Antik kaynaklar²⁴⁸ kentin isminin Mandron'un kızı olan Lampsake'den dolayı Lampsakos olduğunu bildirirler. Söylenceye göre, Phobos önderliğinde Phokaiialılar Bebrykoslar'ın kralı Mandron'a dost ve konuk oldukları sırada, Mandron'un sınırları komşu halklar tarafından tacize uğramış Phokaiialılarda çıkan savaş sırasından Mandron'a yardım etmişlerdi. Mandron bu yardımdan dolayı Phobos'a eğer bu bölgeye yerleşmek isterse topraklarının bir kısmını ona vermek istediğini söylemiş ve Phokaiialılar Phobos'un ikiz kardeşi Blepsos önderliğinde Mandron'un topraklarına yerleşimciler göndermiştir. Kısa süre içerisinde komşu barbar halklardan büyük kazançlar elde eden Phokaiialıları daha Bebrykoslar kıskanmaya başladılar. Bir türlü kralları Mandron'u ikna edemeyen Bebrykoslar Mandron ülkesinde uzakta olduğu bir zamanda gizli bir plan yaparak Phokaiialıları yok etmek istediler. Fakat Mandron'un kızı Lampsake bu planları öğrenerek Phokaiialılara haber vermiş ve Phokaiialılar bu sayede öldürülmekten kurtulmuştur. Daha sonra bir hastalık yüzünden ölen Lampsake onuruna kentin adını Lampsakos

²⁴³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.18.

²⁴⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.19.

²⁴⁵ Stephanos Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Lampsakos.

²⁴⁶ Plinius, **a.g.e.**, V 141. ; Stephanos Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Lampsakos.

²⁴⁷ Plutarchos, **a.g.e.**, fr.255.

²⁴⁸ Plutarchos, **a.g.e.**, fr.255.

olarak değiştiren Phokailılar, Lampsake'yi ölümünden sonra kutsamışlar ve kurbanlar sunmuşlardır.

Mela²⁴⁹, kentin adının Mandron kızı Lampsake'den geldiği görüşüne katılmayarak, kentin isminin Grekçe Lampos (parlak) kelimesinden türediğini iddia eder. Phokailıların Oraklı uygun olarak ilk şimşek çakan yere yerleşmeleri söylenmiş ve denize açıldıktan sonra ilk kez Lampsakos civarında şimşek çakmıştı. Phokailılar bölgeye yerleşmiş ve kentin adını Lampsakos koymuşlardır.

M.Ö. VI. yüzyılın ortalarında bölge Lidya Devleti'nin Lampsakos ve civarında söz sahibi durumundadır. Lampsakoslular uzun yıllar Khersonesos'ta Philaid Beyliği'nin yöneten Miltihades ile savaşmış ve sonunda Miltihades'i esir almışlardı. Fakat daha önceki dönemlerde Lydia Kralı Kroisos ile dost olduğunu anladığımız Miltiades, Kroisos'un emri ile Lampsakoslular tarafından serbest bırakılmıřtır²⁵⁰.

Lampsakos topraklarında bulunan Abarnos Lampsakos'un kalesi konumundadır. Stephanos Byzantios'un²⁵¹ Ephoros'tan aktardığına göre Phokailılar Phokaia'daki Abarnis'den dolayı kalelerine Abarnos adını vermişlerdir.

Antik yazarlardan öğrendiğimize göre arkaik dönemde Lampsakos topraklarının oldukça geniş olduğu anlaşılmaktadır. Geniş bağlara sahip Lampsakos, antik çağlarda kaliteli şaraplarıyla ün salmıřtır²⁵².

Komşu kent Parion ile sık sık sınır mücadelesine giren Lampsakos'un topraklarını Parionluları kandırarak Parion topraklarının yetmiş stadion uzağında bulunan Hermaion'a kadar geniřletmiřlerdir²⁵³. Ayrıca Lampsakos topraklarının içinde Miletoslu göçmenler tarafından kurulmuş Paisos denilen bir yerleşim vardır

²⁴⁹ Pomponius Mela, **De Chorographia**, ed. Paul Berry, Edwin Mellen Press, Lewiston, 1997, I 97.

²⁵⁰ Herodotos, **a.g.e.**, VI 37.

²⁵¹ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Abarnos.

²⁵² Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12.

²⁵³ Polyaeus, **Stratagems Of War**, ed. E. Shepherd London 1793, VI.24.1.

(Bkz. Resim 24). Bu yerleşim adını yakınında bulunan Paisos Irmağı'ndan alır. Zamanla Paisos'un halkı yerleşimlerini terk etmiş ve Lampsakos'a yerleşmişlerdir²⁵⁴.

2003 yılında Lâpseki ilçesinde araştırmalar yapan Nurettin Arslan, bölgede henüz iskân görmemiş bahçelerde ve ayrıca şehir mezarlığında M.Ö. V. yüzyıla ait seramik örnekleri bulmuştur²⁵⁵.

Kolonai:

Günümüzde Kolonai kenti, Çanakkale ili Lapseki ve Biga ilçeleri arasındaki Arabakonağı köyünün üç kilometre batısında yer alan Çataltepe-Kaletepe üzerine yerleştirilir (Bkz. Resim 25)²⁵⁶.

Strabon²⁵⁷, Troas'ta iki tane Kolonai kentinden bahseder. Lampsakos'un topraklarının iç kısmında bulunan Kolonai bir Miletos kolonisidir.

N. Ehrhardt²⁵⁸, Strabon'un görüşüne katılmayarak Kolonai kentinin Lampsakoslular tarafından kolonize edildiği kanısındadır. Bu bölgede incelemeler yapan Judeich, Kolonai'nin Yunan dönemleri ile ilgili herhangi bir şey bulamamıştır²⁵⁹.

Parion:

Günümüzde Çanakkale ili Biga ilçesine bağlı Kemer köyünün kuzey doğusunda yer alır (Bkz. Resim 26)²⁶⁰. 1801 yılında Hunt, bölgede araştırmalar yapmış ve bulduğu "Pari" legandlı sikkelere dayanarak Parion'u ilk kez lokalize eden kişi olmuştur²⁶¹.

Parion, Troas'ta Propontis kıyısındadır. Batısında Lampsakos, doğusunda Priapos toprakları, güneyinde ise geniş Adresteia Ovası yer alır. Oldukça geniş ve

²⁵⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.19.

²⁵⁵ Nurettin Arslan, **a.g.b.**, s.318.

²⁵⁶ R. Körpe, **a.g.m.**, s.383.

²⁵⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.19.

²⁵⁸ N. Ehrhardt, **Milet Und Seine Kolonien**, Newyork 1988, s. 35-36.

²⁵⁹ W. Leaf, **a.g.e.**, s.101.

²⁶⁰ R. Körpe, **a.g.m.**, s.394.

²⁶¹ W. Leaf, **a.g.e.**, s.81.

güzel bir limana sahip Parion'u, Strabon'a²⁶² göre Miletoslular, Paroslular ve Eurythraililer ortaklaşa kolonize etmişlerdir. Pausanias²⁶³, Strabon'u doğrular nitelikte Parion'u İonlar ve Eurythraililer tarafından kurulduğunu bildirir.

Strabon²⁶⁴, Parion kentinin Troialılar zamanında var olmadığını söyler. Plinius²⁶⁵, Strabon'a katılmayarak Homeros'un İlyada'da bahsettiği Adrastai'nın Parion olduğunu söylemektedir.

Parion kenti ismini İasion oğlu Parios'tan almıştır²⁶⁶. Hyginus'un²⁶⁷ Knossoslu Petellides'ten aktardığına göre Parios, Demeter ve İasion'un Philomelos'tan olma torunudur ve kendi ismini Parion kentine vermiştir.

Komşuları Lampsakos ve Priapos kentleri ile sınır mücadelesi girişen Parion, batıda bulunan topraklarının çoğunu Lampsakoslulara kaptırmıştır. Söylenceye göre, Lampsakoslular ile Parionlular bir anlaşma yaptılar ve anlaşma gereğince her iki kent birbirlerine doğru adam gönderecekler ve bu kişiler nerde karşılaşursa sınır orası olacaktı. Lampsakoslular kurnazlık yaparak Parion topraklarından birkaç denizciyi ikna etmeyi başardılar. Parion'dan gelen kişiler yaklaştığında denizciler bu kişileri yanına çağıracaktılar, balıkları ateşe verecekler ve Posedion'a şaraplar sunacaklardı. Kandırılan ve işin ciddiyetini kavrayamayan Parionlular ziyafete katılıp oldukça fazla zaman kaybettiler. Lampsakoslular böylelikle Parion topraklarının çoğuna sahip oldular²⁶⁸.

Parion toprakları içerisinde Pitya, Sminthia ve İliokolone denilen küçük yerleşimler vardır²⁶⁹.

Parion komşusu Lampsakos gibi oldukça zengin bağlara sahipti²⁷⁰. Ayrıca Parion civarındaki denizden oldukça lezzetli uskumru (kolyoz) ve yengeç çıkarılmaktaydı²⁷¹.

²⁶² Strabon, **a.g.e.**, X.5.7; XIII.1.13-14.

²⁶³ Pausanias, **a.g.e.**, IX.27.1.

²⁶⁴ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.20.

²⁶⁵ Plinius, **a.g.e.**, V 141; Homeros, **a.g.e.**, II 828.

²⁶⁶ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Parion.

²⁶⁷ Hyginus, **Hygini De Astronomia**, ed. Ghislaine Viré, 1992, II.4.7.

²⁶⁸ Polyaeus, **a.g.e.**, VI.24.1.

²⁶⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.15; XIII.1.19; XIII.1.48.

Priapos:

Günümüzde Çanakkale ili Biga ilçesi Karabiga beldesinde Marmara Denizi kıyısında bulunmaktadır (Bkz. Resim 27). 2004–2006 yılları arasında Brain Rose ve Reyhan Körpe başkanlığında bir ekip tarafından yüzey araştırması yapılan kentin ayakta kalan yapılarının jeofizik çalışmasıyla planları çıkarılmıştır²⁷².

Parion'un doğusunda yer alan Priapos, Propontis kıyısındadır²⁷³. M.Ö. 709 yılında kurulan kent, Troas bölgesinde bilinen İonlar tarafından kurulan en erken koloni kentidir²⁷⁴. Priapos kenti adını bağların, bahçelerin, ekili tarlaların koruyucusu, bolluk ve bereket tanrısı, Dionysos ile bir nymphe'nin oğlu olan ve Priapos'tan almaktadır²⁷⁵. Kent oldukça zengin bağlara sahip bir bölgede kurulmuş olmasından dolayı Priapos, bu kentte oldukça sevilen ve kutsanan bir tanrıdır²⁷⁶.

M.Ö. VII. yüzyılın ikinci yarısında kurulan kent, Strabon'a göre Miletoslular ya da daha önce Miletoslular tarafından kolonize edilmiş Kyzikos kenti tarafından kurulmuştur²⁷⁷.

Harpagia:

Günümüzde Çanakkale ili Biga ilçesine bağlı Çeşmealtı köyünün 5 kilometre kuzeyinde yer alan Tepeağıl Tepesi'ndedir. Kentin lokalizasyonu Troas'ta 2004 yılında Brain Rose ve Reyhan Körpe başkanlığındaki ekip tarafından yapılmıştır²⁷⁸.

Harpagia, Troas'ın kuzey doğusunda Priapos'la Kyzikos arasında yer almaktadır²⁷⁹. Küçük bir yerleşim olan Harpagia, muhtemelen komşusu Priapos gibi

²⁷⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12.

²⁷¹ Plinius, **a.g.e.**, XXXII 146; Athenaios, **a.g.e.**, III 44.

²⁷² R. Körpe, **a.g.m.**, s.399.

²⁷³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12; XIII.1.14.

²⁷⁴ Eusebios **a.g.e.**, 91b helm.

²⁷⁵ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12.

²⁷⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIV.1.6.

²⁷⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.12; V. Sevin,, **a.g.e.**, s.61.

²⁷⁸ B. Rose, - R. Körpe,, "The Granicus River Valley Survey Project 2004", **23. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Antalya 2005, s.326.

²⁷⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.11.

Kyzikos'tan gelen Miletos kökenli İon yerleşimciler tarafından kolonize edilmiştir²⁸⁰. Söylenceye göre, Zeus'un kartal kılığına girip, İlion'un kurucusu olan İlos'un kardeşi Ganymedes'i Harpagia'dan kaçırmıştır²⁸¹.

Skepsis:

Skepsis ilk olarak Aioller tarafından iskân edilmiştir. Fakat sonradan Skepsis'e Miletoslu İonlar gelmişlerdir²⁸². Miletoslular bu bölgeye gelmelerinin ardından Askanios ve Skamandrios ailelerinin elinde bulunan hâkimiyet sona ermiş ve yönetim şekli oligarşiye dönüşmüştür²⁸³.

Plinius²⁸⁴, kendi zamanında Skepsis'in halen var olduğunu söylemektedir. İonların hangi tarihte Skepsis'a geldikleri bilinmemektedir. Skepsis'te üzerinde aslan figürü bulunan kurşun madalyonun benzerleri İonia bölgesinde arkeolojik kazılarda bulunmuştur²⁸⁵. İonların Troas'in iç bölgesine yerleşmelerinin ardında büyük bir olasılıkla İda Dağı'ndan elde edilen kereste ve madenler yatmakta idi²⁸⁶.

²⁸⁰ R. Körpe, **a.g.m.**, s.374.

²⁸¹ Homeros, **a.g.e.**, XX. 234; Athenaios, **a.g.e.**, XIII 601; Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.11.

²⁸² Strabon, **a.g.e.**, XIV.1.6.

²⁸³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.52.

²⁸⁴ Plinius, **a.g.e.**, V.122.

²⁸⁵ R. Körpe – F. Körpe, "A Lead Medallion From Skepsis In The Troad", **Studia Trocia**, Band XI, 2001. s.421-426.

²⁸⁶ V. B. Gorman, **Miletos, Ornament of Ionia**, The University of Michigan Press, Michigan 2004, s.245.

4. TROAS'TAKİ DİĞER KOLONİ HAREKETLERİ

4.1. Atina'nın Sigeion Kolonizasyonu

Troas'ta gerçekleşen koloni hareketlerinin en önemlilerinden biri Atinalıların Sigeion'a yerleşmesidir. Günümüzde, İlion'un beş kilometre kuzey batısındaki Yenişehir'de bulunur (Bkz Resim 28). Herodotos ve Strabon bu kolonizasyon hakkında detaylı bilgiler vermektedirler²⁸⁷.

Herodotos²⁸⁸ bu konuda şöyle yazmaktadır:

“Peisistratos'un Mytilene'lilerden kılıç zoruyla almış olduğu Sigeion'a döndü Peisistratos buraya, Argos'lu bir kadından peydahladığı piçi Hegesistratos'u tiran yapmıştı. Bu tiran kendisine yapılmış olan bu bağıştan pek kolay yararlanamadı. Akhilleion'da üstlenmiş olan Mytilene'lilerle Sigeion'da tutunan Atinalılar arasındaki savaş uzun sürmüştü; biri elinden alınmış olan toprakların geri verilmesini istiyor, öbürü verme m diyor, Aiol'ların İlion ülkesi üzerinde kendilerinden, yani Helene'yi kaçırانları cezalandırmış olan Menelaos'un Yunanlı yoldaşlarından daha çok hakları olamayacağını ileri sürüyorlardı. 95. Ve savaşıyorlardı, arada birçok olay geçiyordu; Atinalıların daha iyi durumda oldukları bir kapışma sırasında ozan Alkaios kaçıp canını kurtarmış ama silahları Atinalıların elinde kalmıştı. Atinalılar bu silahları Sigeion'daki Athene tapınağına asmışlardır. Alkaios bu olayı bir şiir konusu olarak işlemiş ve başına gelenleri, arkadaşı Melanippos'a iletmek üzere, şiiri Mytilene'ye göndermiştir. - Mytilene'lilerle Atinalıları, her iki yanın oluru ile, aracı olarak seçilmiş bulunan Kypselos oğlu Periandros uzlaştırmıştır. Uzlaşma, her birinin halen elinde bulunan topraklara sahip

²⁸⁷ Bütün bu yazarların temel kaynağı, olayların içinde yaşayan Mytileneli ozan Alkaios idi.

²⁸⁸ Herodotos, **a.g.e.**, V 94-95.

olması temeline dayanıyordu. Sigeion böylece Atinalılara kalmış oluyordu.”

Strabon'da²⁸⁹ şunları ilave etmektedir:

“ . . . Mytileneli Arkhaianaks'in buradan alınan taşlarla Sigeion'un çevresine bir sur yaptırdığı söylenir. Her ne kadar Lesboslular Troas bölgesinin tümünde hak iddia ederlerse de Sigeion, Olympia oyunları birincisi Phrynon yönetiminde Atinalılar tarafından zapt edilmişti. Troas'daki yerleşim yerlerinin çoğu gerçekte Lesboslulara aittir ve bazıları yok olurken, birçoğu günümüze kadar gelmiştir. Yedi Bilge kişiden biri olarak bilinen Mytileneli Pittakos, general Phrynon'a karşı yelken açtı ve bir süre onunla, zayıf bir taktik sonucu kötü bir sonuçla biten bir savaş yaptı. Bu sıralarda şair Alkaios, bizzat kendisinin zorla, baskıyla bazı savaşlara katıldığı ve silahlarını bir tarafa atarak kaçtığını söylüyor. Alkaios, öyküsünün yurdunda anlatılması için, güvenilir bir haberciye şöyle nakletti: “Alkaios sağ ve salimdir, fakat silahları Attika ordusu tarafından Ares'e sunulmak üzere Athena Glaukopis tapınağına asılmıştır.” Fakat daha sonra Phrynon tarafından teke tek mücadeleye davet edilince o, balık avı takımını aldı ve onunla buluşmak üzere koşarak gitti. Onu balık ağına sardı, üç çatallı zıpkın ve hançerle öldürdü. Fakat savaş durmadı. Sonunda Periandros taraflarca hakem seçildi ve o, savaşa son verdi²⁹⁰.”

Yukarda alıntılarını verdiğimiz kaynaklardan olayların gelişimi rahatlıkla anlaşılmaktadır: Atinalılar, Olimpik şampiyon Phrynon'un liderliğinde M.Ö. VII. yüzyılın sonlarına doğru kuzeybatı Troas sahillerine göç ederek Sigeion'u kurmuşlardır. Troas bölgesinin büyük bir kısmını kendi toprakları olarak gören Mytileneliler, Pittakos komutasında birliklerini Troas'a yollayarak Atinalıları

²⁸⁹ Strabon, a.g.e., XII.1.38-39

²⁹⁰ “Diogenes Laertius I 174” Strabon'nun aktardıklarının bir özetini vermektedir.

durdurmaya çalışmışlar, fakat Periandros'un arabuluculuk yapmasıyla Atinalılar Sigeion'u ellerinde tutmuşlardır²⁹¹. Mytileneliler Sigeion'u M.Ö. VI. yüzyılın başlarında geri almayı başarmışlarsa da, M.Ö 565 yılında Atina'nın başına geçen tiran Peisistratos, Sigeion'u tekrar ele geçirerek gayri meşru oğlu Hegesistratos'u kentin başına tiran olarak atamıştır.

Olayların gelişimi bilinse de, Atinalıların bölgeye geliş *nedenleri* hala tam olarak anlaşılmış değildir. Atinalıların ayak bastıkları topraklar, yani Hellespontos'un hemen girişinde yer alan Sigeion çok bereketli topraklara sahip değildi. Sözcüğü, boğazın öte yakasındaki topraklar, yani Gelibolu Yarımadası bu bakımdan Sigeion ve civarından çok daha bereketli idi. Atinalıların hedefi bereketli topraklar olsaydı, Gelibolu Yarımadası'na göç edebilirlerdi. Belki de Atinalıların Hellespontos'un hemen ağzındaki toprakları ele geçirmelerinin sebebi, Karadeniz ve Ege Denizi arasındaki deniz ticaret yolunu kontrol altına almaktı. Ps.-Skymnos, Gelibolu Yarımadası'nın en uç noktasında yer alan Elaeios kentinin Phorbas tarafından kurulduğunu yazmaktadır²⁹². *Athenian Tribute Lists* adlı eserin yazarları, Skymnos'ta adı geçen Phorbas isminin aslında Phrynon adının bozulmuş bir şekli olduğunu ve Sigeion'u kuran Phrynon'un Elaiios'u da kurarak, Hellespontos'un hemen girişini kontrol altına almayı amaçladıklarını ileri sürmektedirler²⁹³. Ancak bu da geçerli bir sebep olarak gözükmemektedir. Çünkü sadece boğazın hemen girişindeki kenti ele geçirmekle boğazın ve Ege-Karadeniz deniz ticaret yolunun *kontrol* edilemeyeceği ortadadır. Boğazı kontrol etmek için *güçlü bir donanma* ve boğaz üzerinde yer alan stratejik noktaları kontrol altına almak gerekiyordu ki Atina arkaik dönemde bu şartları yerine getirmekten uzaktı. Bununla beraber, Atinalıların Boğaz trafiğini engelleyecek konuma geldikleri de inkâr edilebilecek bir husus değildir. Belki de Atinalılar, Marmara Denizi kıyılarında birçok koloni kuran komşuları ve düşmanları Megaralıların kolonileri ile ilişkisini engellemek için

²⁹¹ Mytilenenin müdahalesi için Bkz. Nigel Spencer, "Exchange and Stasis in Mytilene", Brock, Roger, and Stephen Hodkinson. **Alternatives to Athens: Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece**. Oxford University Press, Oxford 2000.

²⁹² Ps.-Skymnos, 707.

²⁹³ B. Merit, **Athenian Tribute Lists**, 1949–1953, 3: 289, n. 75.

Hellespontos'un Ege girişinin her iki yakasında kentler kurmuşlardı²⁹⁴. Atinalıların bölgeye gelişlerinin ardında başka nedenler de aranabilir: Atinalılar belki de, İda'nın keresteleri için bölgeye gelmişlerdi: Atina'nın M.Ö. VII. yüzyılın başlarında donanmasını yavaş yavaş güçlendirdiği görülür. Atina'nın gemi yapımının hammaddesi olan kereste ihtiyacı bu dönemde artmış olmalıdır. Skamandros İramağı'nın hemen girişinde yer alan Sigeion kentinin kuruluşunun nedeni, artan kereste ihtiyacının İda Dağı'ndan elde edilerek, Skamandros aracılığıyla sahile taşınması olabilirdi²⁹⁵.

4.2. Astypalaialıların Rhoiteion Kolonizasyonu

Strabon²⁹⁶, Troas üzerine yazdığı 13. kitabında, Hellespontos üzerinde yer alan küçük Yunan yerleşmesi Rhoiteion'un Astypalaia Adası'ndan gelen Dorlar tarafından kurulduğunu nakleder (Bkz. Resim 29). Kentin ne zaman, neden ve hangi şartlar altında kurulduğu bilinmemektedir. Yukarıda da görüldüğü üzere, Abydos'a kadar uzanan Hellespontos sahilleri Mytilenelilerin hâkimiyet sahasında idi. Mytileneliler, Atinalıların bölgeye gelişlerine karşı çıkmış ve buraya diğer Yunanlıların göç etmesini engellemeye çalışmışlardır. Bu durumda ya Strabon'un verdiği bilgi yanlıştır ya da Mytileneliler bilemediğimiz sebeplerden dolayı Astypalaia Dorlarının buraya göç etmesine izin vermişlerdir.

TABLO III: TROAS'TAKİ DİĞER YUNAN KOLONİLERİ

<u><i>Apoikia</i></u>	<u><i>Metropolis</i></u>	<u><i>Kaynak</i></u>
Sigeion	Atina	Herodotos, V.94
Rhoiteion	Astypalaia	Strabon, XIII.1.42
Palaiperkote	?	
Polichna	?	
Astyra	?	
Gentinos	?	

²⁹⁴ H. A. Shapiro, **Art and Cult under the Tyrants in Athens**, Mainz 1989, s.154-156. Megara'nın Marmara kıyılarındaki kolonileri için Bkz. A. J. Graham **a.g.m.**, 119-120; 160-162.

²⁹⁵ R. Körpe - M. F. Yavuz, "*Sigeion and Its Foundation*", **XI. Symposium On Mediterranean Archaeology**, İstanbul 24-29 Nisan 2007.

²⁹⁶ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.42

5. TROAS'TA KOLONİZASYON ÖNCESİ YAŞAYAN YERLİ HALKLAR VE GREKLERİN YERLİ HALKLARLA İLİSKİLERİ

Troas'ta yapılan araştırmalarda bulunan taş aletler, yaklaşık olarak M.Ö. 8500 tarihinden itibaren Troas'ın insanlığın yaşam alanı olduğunu işaret etmektedir²⁹⁷. Arkeolojik araştırmalar ve antik kaynaklar, bölgenin Yunan kolonizasyonu öncesinde ıssız bir yer olmadığını ve bazı halkların yaşadıklarını kanıtlamaktadır. Antik Yunan kaynaklarında bazı efsanevi halklardan bahsedilmekle beraber, bölgede Traklar, Teukriler (Gergithler) ve Pelasgların (Lelegler, Kaukonlar) yaşadıkları bilinmektedir.

5.1. Traklar

M.Ö. 1200 civarında Hitit İmparatorluğu'nun ve Bronz Çağı'nın sonunu getiren yıkıcı istilaların ardından, boğazlar üzerinden Anadolu'ya Demir Çağı'nın hemen başlarından itibaren Traklar'ın gelmiş oldukları anlaşılmaktadır. Traklar, Troia Savaşı'nın hemen sonrasından M.Ö. VIII. yüzyıla kadar aralıklarla Anadolu göç etmiřlerdir²⁹⁸. Hellespontos (Çanakkale Boğazı) üzerinden Anadolu'ya geçen bu halkların bazıları Troas'ta yerleşimler kurdukları bilinmektedir. Strabon²⁹⁹, Troas'a gelen Bebrykler, Dryoplar, Treler, Skailer gibi bazı Trak halklarından bahsetmekle birlikte, bu halklardan Bebrykler ve Dryoplar'ın Phrygler'le birlikte Anadolu'ya geçtikleri ve Abydos civarına yerleşmiş oldukları söylemektedir³⁰⁰. Öte yandan Stephanos Byzantios, Aristoteles'ten aktardığına göre, Antandros ve civarında Trakya kökenli Edonisliler'in yaşadıklarını belirtir³⁰¹. Traklar'ın anavatanları Trakya'daki bazı ırmak ve yer isimlerinin, Troas'ta var olduğunu kaydetmektedir³⁰². Bu sebeple muhtemelen Traklar, Troas'a geldiklerinde Trakya'daki yer isimlerini buralara vermiş olmalıdırlar.

²⁹⁷ M. Özdoğan, **a.g.e.**, s.447-448.

²⁹⁸ E. Akurgal, **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Yayınları, Ankara 1999, s. 193. Esasen Traklar'ın Anadolu'ya göçleri, Türklerin Anadolu'ya göçlerine benzetilebilir. Her iki halk da yüzyıllar boyu süren göç dalgaları sonu Anadolu'ya yerleşmişlerdir.

²⁹⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.8.

³⁰⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.22; XIII.1.8.; W. Leaf, **a.g.e.**, s.62.

³⁰¹ Stephanus Byzantius, **a.g.e.**, s.v. Antandros.

³⁰² Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.21.

5.2. Teukroslar (Gergithler ve Dardenler)

Teukroslar'dan bahseden ilk kaynak, M.Ö VII. yüzyıl ortalarında yaşayan şair Kallinos'tur. Kallinos Teukroslar'ın Girit'ten göç ettiğini bildirir.³⁰³ Homeros'un destanlarında adları geçmeyen Teukroslar, Herodotos'ta Troia Savaşı'ndan önce Mysialılarla birlikte Bosphorus'u (İstanbul Boğazı) geçip Trak kavimleri üzerine seferler düzenledikleri ve Trak kavimlerini egemenlikleri altına aldıkları belirtilmektedir³⁰⁴. Diğer bir söylenceye göre Teukroslar, Teukros yönetiminde bu bölgede yaşarlarken Troia'daki kral sülalesinin kurucusu kabul edilen Dardanos, bu bölgeye gelmiş ve İda Dağı eteklerinde Dardania adında bir kent kurmuştur. Burada yaşayan halka sonraları Dardanos adından dolayı Dardenler denilmeye başlandığı rivayet edilmektedir³⁰⁵. Teukroslar'ın gerçekten var olup olmadığını bilmememize rağmen eğer bu halklar yaşamışlar ise rivayetlerin aksine Dardenler İlyria'dan, Teukroslar'ın ise Trakya ya da Tuna Bölgesi'nden bölgeye gelmiş olmalıdırlar³⁰⁶.

Kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla Teukroslar, Kallinikos zamanında Hamaxitos ve Kolonai'yi kontrol etmekteydiler³⁰⁷. Ancak Yunanlılar bölgeye gelmesinden sonra Teukroslar'ın bölge üzerindeki hâkimiyetleri azalmış ve daha iç kısımlara çekilmek zorunda kalmışlardır. Herodotos, İonya isyanı sırasında bölgede yaşayan Gergithler'den “eski Teukroslar'dan geriye kalan halk” olarak bahsetmektedir³⁰⁸. Eserinin başka bir yerinde Persler'in Troas'ta ilerleyişleri hakkında bilgi veren Herodotos³⁰⁹, Gergithler'in yaşadıkları bölge ile ilgili önemli ipuçları sağlamaktadır:

“gün ağardığında, [Pers ordusu], Rhoiteion, Ophryneion, Dardanos kentlerini soluna . . . Teukroslar'ın soyundan olan Gergithler'i sağa alarak ilerledi”.

³⁰³ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.48; XIII.1.64 ; Aelian, **On the Characteristics of Animals**, ed., A. F. Scholfield, Harvard University Press, 1959. VII 5.

³⁰⁴ Herodotos, **a.g.e.**, VII 20.

³⁰⁵ Stephanus Byzantius **a.g.e.**, s.v. Dardanos. ; Apollodorus, **a.g.e.**, XIII.12.1.

³⁰⁶ V. Sevin, **a.g.m.**, s.57.

³⁰⁷ G. Grote, **History of Greece**, J. Murray , London 1870, s. 264.

³⁰⁸ Herodotos, **a.g.e.**, V 122.

³⁰⁹ Herodotos, **a.g.e.**, VII 43.

Anlaşıldığı kadarıyla Gergithler, Skamandros Irmağı'nın Ezine yakınlarındaki kıvrımının kuzeydoğusunda, Lampsakos'un hinterlandına kadar uzanan dağlık iç bölgede yaşamaktaydılar³¹⁰. Antik kaynakların anlatımından kent halkının Troas'ın yerli halkları olduğu anlaşılmaktadır³¹¹. W. Leaf, Gergithler'in iç kısımlarda yarı göçebe bir hayat sürdürdüklerini ve özellikle ormancılıkla uğraştıklarını kaydetmektedir³¹². Bölgede J. M. Cook tarafından yapılan arkeolojik yüzey araştırmaları, Gergis kentinin ancak M.Ö. V. yüzyılda ortaya çıktığını ortaya koymuş ve W. Leaf'in gözlemlerini doğrulamıştır³¹³. W. Leaf, ayrıca Yunanların kıyıdaki bölgede yaşadıklarını ve Gergithler'in yaşadığı dağlık iç bölgeyi hiçbir zaman ele geçiremediklerini belirtmektedir³¹⁴.

5.3. Pelasglar (Lelegler ve Kaukonlar)

Yunanlılar, kendilerinden önce Ege adalarında ve kıyılarında yaşayan yerli halklara genel olarak Lelegler ve Pelasglar adını vermişlerdir. Leleg ve Pelasglar'ın gerçekte kim olduğu ve Ege'ye ne zaman geldikleri tam olarak bilinmemektedir³¹⁵. Walter Leaf, Pelasglar'ın Yunanlılar'dan önce Ege'de yaşayan halkın genel ismi olduğunu, Lelegler'in ve diğer halkların (örneğin Kilikes) Pelasg kabilesi olduğunu ileri sürmektedir³¹⁶.

Antik kaynaklar, Lekton'dan Adramyttion'a kadar uzana sahil kesiminde Pelasglar'ın, Lelegler'in ve diğer yerli halkların varlığından bahsetmektedirler³¹⁷. Homeros, Lelegler'in Kral Altes idaresi altında Troialılar'ın yanında savaştıklarını ve Pedasos (Assos) isimli bir kentleri olduğunu söyler³¹⁸. Bölgeyi çok iyi tanıyan

³¹⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.19. Lampsakos'un hinterlandının Gergithion olarak adlandırıldığını bildirir.

³¹¹ M. H. Hansen – T. H. Nielsen, **An Inventory Of Archaic And Classical Poleis**, Oxford University Press, Oxford 2004, s.1008.

³¹² W. Leaf, **a.g.e.**, s. 102.

³¹³ J. M. Cook, **a.g.e.**, s. 347.

³¹⁴ W. Leaf, **a.g.e.**, s.102.

³¹⁵ V. B. Gorman, **Miletos, Ornament of Ionia**, The University of Michigan Press, Michigan 2004, s. 17. Daha fazla bilgi ve bibliografya için Bkz. J. A. R. Munro, "Pelasgians and Ionians", **The Journal of Hellenic Studies**, Vol. 54, Part 2, 1934, s. 109–128.

³¹⁶ W. Leaf, **a.g.e.**, s.198; 235.

³¹⁷ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.49-50.

³¹⁸ Homeros, **a.g.e.**, XXI 86.

Lesboslu ünlü şair Alkaios, Antandros'u bir Leleg kenti olarak tasvir eder³¹⁹. Strabon³²⁰ da Gargara'nın Leleg kenti olduğunu belirtir. Herodotos da Pelasglar'ın Hellespontos'ta Plakie ve Skylake kentlerinde yaşadıklarını kaydetmektedir³²¹. Özetle, Yunanlıların Batı Anadolu kıyılarına gelmeden önce Troas'ta kaynakların Pelasg adını verdikleri halklar hem Troas'ın güney kıyılarında hem de Hellespontos'ta yaşamaktaydılar.

5.4. Yunanlıların Yerli Halklarla İlişkileri

Yunanlılar, M.Ö. 750-500 yılları arasında Akdeniz, Marmara ve Karadeniz kıyılarında sayısız koloniler kurmuş ve bu arada bu bölgelerde yaşayan halklarla bazen dost bazen de düşmanca ilişkiler kurmuşlardır. Yunanlı kolonistlerle yerliler arasındaki ilişkilerin doğası genelde yerli halkların gücüne bağlı idi. Yunanlılar genelde güçlü halklarla dostane ilişkiler kurmaya çalışmış fakat baskı kurabildikleri halkları da köleleştirip topraklarına el koymuşlardır³²². Örneğin, Heraklea Pontikalı (Karadeniz Ereğlisi) Yunanlılar, hinterlandlarında yaşayan yerli halkı (Mariandynoi) köleleştirip serf statüsünde toprağa bağlamışlardır³²³. Aynı şekilde Byzantionlular da Marmara'nın güney doğu kıyılarında yaşayan Bithynialılar'ın bir kısmını toprağa bağlayarak yarı köle durumuna getirmişlerdir³²⁴.

Troas bölgesinde yerleşen Yunanlı kolonistler ve yerli halklar arasındaki ilişkiler hakkında fazla bir şey bilinmemektedir. Teukroslar'dan geriye kalan Gergithler'le Yunanlılar'ın ilişkisi hakkında ise herhangi yazılı bir bilgi yoktur. Troas'ta yaşayan yerli halklar Yunanlıların bölgeye gelmesiyle daha çok iç bölgelere çekilmiş ve burada daha çok ormancılık ve hayvancılık ekonomisine dayalı yarı göçebe bir yaşam tarzı sürdürmüşlerdi. Bölgede arkeolojik yüzey araştırmaları yapan

³¹⁹ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.51 ; Herodotos, **a.g.e.**, VII 42, Herodotos, Antandros'un bir Pelasg kenti olduğunu söyler.

³²⁰ Strabon, **a.g.e.**, XIII.1.58.

³²¹ Herodotos, **a.g.e.**, I.57. Herodotos'un bahsettiği bu Pelasg yerleşimleri esasen Kyzikos'un doğusunda Propontis kıyısında idi. Bkz W. Smith, **a.g.e.**, s.v. Placia, s.v. Skylake.

³²² M. M. Austin, Pierre Vidal-Naquet, **Economic and Social History of Ancient Greece: An Introduction**, Berkeley University of California Press, 1977. s. 65; A. J. Graham, "*The Colonial Expansion of Greece*" **Cambridge Ancient History**, Vol. III, Part. III, Cambridge University Press, Cambridge 1982, s. 156

³²³ Athenaeus, **a.g.e.**, VI. 263C-D; Strabon **a.g.e.**, XII.3-4; Pausanias, **a.g.e.**, V 26-27.

³²⁴ Phylarchos , **a.g.e.**, fr.81.

J. M. Cook, Gergithler'in klasik dönemde Yunanlaştıklarını ve Troas'a yerleşen Yunanlı kolonistlerce köleleştirilmediklerini ve özgür bir şekilde yaşamlarını sürdürdükleri belirtmektedir³²⁵. Gerçekte Gergithler'in hayvancılık ve ormancılığa dayanan yarı göçebe yaşam tarzı, Gergithler'in daha çok ziraat ve denizcilikle uğraşan kıyı bölgesindeki Yunanlılarla daha çok simbiotik bir ilişkinin doğmuş olabileceğine işaret etmektedir. Zira Yunanlılar özellikle de gemi yapımında İda Dağı'nın meşhur kerestelerine gereksinim duymaktaydılar. Zaman içerisinde özellikle de bir kısım Gergith halkının Gergis kentinin kurulmasından sonra yerleşik hayata geçmesiyle her iki halk arasında kültürel yaşamda da özellikle de Gergithler açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. J. M. Cook, 1959 yılında Bayramiç'e bağlı Karıncalı köyüne gelmiş ve bölgede bulunmuş sikkelere dayanarak, Karıncalı köyünde bulunan Asar Tepe'yi Gergis olarak lokalize etmiştir (Bkz. Resim...)³²⁶.

Öte yandan Plutarkhos'un aktardığı bir anekdot, Troas'ta Yunanlılar ve yerli halklar arasındaki ilişkiler açısından önemli bilgiler vermektedir³²⁷.

“Phokaia’da Kodridai soyundan ikiz kardeşler vardı: Phobos ve Blepsos. Bunlardan Phobos, Lampsakoslu Kharon’un anlattığına göre, Leuka kayalıklarından ilk defa denize açıldı. Krala ve güce yakışır bir onurla, Parion’a deniz yolculuğuna çıktı. Pityoessoslular diye isimlendirilen Bebrykler’in kralı Mandron’a dost ve misafir oldu. Bu sırada Mandron sınır komşuları tarafından tacize uğrayınca, (Phobos) savaşta onlara yardım etti. Mandron’da deniz yoluyla gelen Phobos’a birçok dostluk örneği sergiledi. Eğer Phokaialılar topraklarına yerleşmek için gelmek isterse, topraklarının ve şehrinin bir bölümünü onlara vereceğine dair söz verdi. Phobos, yurttaşlarını ikna ederek, yerleşmecileri kardeşiyle beraber (Mandron’un ülkesine) yolladı. Bekledikleri gibi Mandron’un söz verdiklerini yerine getirdi. Fakat (Phokaialılar) sınır

³²⁵ J. M. Cook “East Greece,” **Cambridge Ancient History**, Vol. III, Part I, Cambridge University Press, Cambridge 2006, s. 750–751. ; J. M. Cook **a.g.e.**, s. 347.

³²⁶ J. M. Cook, **a.g.e.**, s.347-351.

³²⁷ Plutarchos, **Moralia**, ed., Harold Cherniss, Loeb Classical Library, London 1976, fr.255.

komşusu olan barbarlardan büyük kazançlar ve ganimetler elde edince, Bebrykler önceleri onları kışkandılar sonradan (Phokaiialılar'dan) korktular. Onlardan kurtulmak istediler, fakat en adil ve en iyi olan Mandron'u ikna edemediler. Mandron ülkesinden değilken Phokaiialılar'ı yok etmek için plan yaptılar. Mandron'un genç kızı Lampsake, bu planı önceden öğrendi dostları ve akrabalarını, dost, müttefik ve şimdide yurttaşları olan bu insanları öldürerek adi ve korkunç bir şey yapmaktan vazgeçirmeye çalıştı. Fakat onları ikna edemeyeceğini anlayınca, gizlice yapılan planı Yunanlılara anlattı. Bunun üzerine Yunanlılar, Pityoessoslular'ı kent dışına yemeğe çağırdılar. İki gruba ayrılan Yunanlılar'ın bir kısmı surlarda kaldı bir kısmı da onlarla (Pityoessoslular'la) dışarı çıktı. Bu şekilde kentin kontrolünü ele geçiren Yunanlılar, Mandron'u çağırdılar ve krallık yapmasını söylediler.”

Plutarkhos'un naklettiği bu anekdot, Yunanlarla bazı yerli halklar arasında çatışmalar ve savaşlar çıktığına işaret etmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yukarıda da görüldüğü üzere Troas arkaik çağların başında üç önemli koloni hareketine sahne olmuştur: I. Lesbosluların önderliğinde Aiol Kolonizasyonu, II. Miletosluların önderliğinde İon kolonizasyonu ve son olarak da III. Atinalıların ve Dorların kolonizasyonu. Bu üç grup, kaynaklardan anlaşıldığı kadarıyla farklı nedenlerle bölgeye gelmişlerdir: Aioller, daha çok Troas'ta küçük tarım kolonileri kurmuşlardır. İonlar, Troas'ın Karadeniz yolu üzerindeki stratejik konumu nedeniyle bölgenin kuzey kıyılarına yerleşimciler göndermiş olmalıdırlar. Bununla beraber bölgede kurulan İon kolonileri de bereketli topraklara sahip kentlerdi. Atinalıların bölgeye geliş nedenleri tam olarak anlaşılmamışsa da, Sigeion'u kurmalarının sebebi ardında ya İda Dağı'nın zengin kereste ormanları ya da bölgenin stratejik önemi yatmaktaydı.

KAYNAKÇA

ANTİK KAYNAKLAR

Aelian, **On the Characteristics of Animals**, ed., A. F. Scholfield, Harvard University Press, 1959.

Aeschylus, **Eumenides**, ed., Herbert Weir Smyth, Loeb Classical Library, London 1930.

Apollodorus, **The Library**, ed., James George Frazer, 1921.

Athenaios, **Deipnosophistae**, ed., C.B. Gulick, Loeb Classical Library, London 1951.

Eusebios, **Chronicle**, ed., Alden A. Mosshammer, Bucknell University Press, Pennsylvania 1979.

Herodotos, **Herodot Tarihi**, çev., A. Erhat ve M. Ökmen, Remzi Kitapevi, İstanbul 1973.

Homeros, **İlyada**, çev., A. Erhat-A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul 2002 .

Homeros, **Odysseia**, çev., A. Erhat-A.Kadir, Can Yayınları, İstanbul 2004.

Hyginus, **Hygini De Astronomia** ,ed. Ghislaine Viré, 1992.

Ksenophon, **Yunan Tarihi**, çev., Suat Sinanoğlu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999.

Lycurgus, **Against Leocrates**, ed., J. O. Burt, Loeb Classical Library, 1954.

Pausanias, **Hellados Periegesos**, ed., W.H.S. Jones, Loeb Classical Library, London 1954.

Plato, **Phaedo**, ed. David Gallop, Clarendon Press, Oxford 1975

Plinius, **Naturalis Historiae**, ed., H.R. Rackham, Loeb Classical Library, London 1958.

Plutarchos, **Moralia**, ed., Harold Cherniss, Loeb Classical Library, London 1976.

Polyaenus, **Stratagems of War**, ed., E. Shepherd, London 1793.

Polybios, **Histories**, vol.V, ed., W.R. Paton, Loeb Classical Library, London 1926.

Pomponius Mela, **De Chorographia** ed., Paul Berry, Edwin Mellen Press, Lewiston, 1997.

Stephanus Byzantius, **Ethnica**, ed., August Meineke, 1958.

Strabon, **Geographika XII-XIII**, çev. A. Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2005.

Thucydides, **History of the Peloponnesian War**, ed., Charles Forster Smith, Harvard University Press, 1962.

Thukydides, **Peloponnesos'lularla Atinalılar'ın Savaşı**, I. Kitap, çev., Halil Demircioğlu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972 .

Vergil, **Eclogues**, ed., Barbara Hughes, The University of North Carolina Press, Carolina 1997.

KİTAPLAR

AKARCA, Aşkıldil., Troas'ta Aşağı Kara Menderes Ovası Çevresindeki Şehirler, **Belleten**, C.XLII, Sayı:165, T.T.K., ANKARA 1978.

AKTÜRE, Sevgi, **Anadolu'da Bronz Çağı Kentleri**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1997.

AKURGAL, Ekrem, **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Yayınları, Ankara 1997.

ANATOLIAN STUDIES, Vol.21 1971.

ARSLAN, Nurettin “2003 yılı Lapseki (Lampsakos) ve Çan İlçeleri Yüzey Araştırması”, **22. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 24-28 Mayıs Konya 2004.

AUSTIN, M. M. – VIDAL-NAQUET Pierre, **Economic and Social History of Ancient Greece: An Introduction**, Berkeley University of California Press, 1977.

BLEGEN, C.W., **Troy And The Trojan** ,London 1964.

BOARDMAN, John, **The Greek Overseas: The Early Colonies and Trade**, Thames and Hudson, London 1964.

CASSON, Lionel, **Antik Çağda Denizcilik ve Gemiler**, Homer Kitapevi, İstanbul 2002.

COOK, J. M., "Greek Settlement In The Eastern Aegean And Asia Minor", **Cambridge Ancient History**, Vol. II, Part. II, Cambridge University Press, Cambridge 1975.

COOK, J. M., **The Troad**, Oxford University Press, Oxford 1973.

EHRHARDT, Norbert., **Milet Und Seine Kolonien**, Newyork 1988

ERHAT, Azra, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul 1997.

ERZEN, Afif, "Eskiçağ Tarihinde Boğazlar", **Arkeoloji ve Sanat Yayınları**, İstanbul 1984.

ERZEN, Afif, "Eskiçağ Tarihinde Karadeniz", **Eskiçağ Tarihi Hakkında Dört Konferans**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1984.

ERZEN, Afif, "Eskiçağ Tarihinde Marmara Denizi ve Boğazlar", **Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi**, C.1, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1972.

FİNLEY, M.I., **Early Greece: The Bronze and Archaic Ages**, London 1970.

FREEMAN, Charles, **Mısır, Yunan ve Roma**, Dost Kitapevi, Ankara 2003.

GORMAN, Vanessa B., **Miletos The Ornament of Ionia**, The University of Michigan Press, Michigan 2004.

GRAHAM, A. J., "The Colonial Expansion of Greece", **The Cambridge Ancient History**, Vol. III, Part. III Cambridge 1975.

GRAVES, A.M., **Miletos** , çev. Hüseyin Çınar Öztürk, Homer Kitapevi, İstanbul 2003.

GWYNN, Aubret, “The Character of Greek Colonization” , **Journal of Hellenic Studies**, Vol 38, 1918.

HANSEN, Mogens Herman, Nielsen, Thomas Heine, **An Inventory of Archaic and Classical Polies**, Oxford University Press, Oxford 2004.

HANSEN, Mogens, “Hellenic Polis”, **A Comparative Study of Thirty City-State Cultures: An Investigation**. Historisk-Filosofiske Skrifter, 21. Copenhagen: Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 2000.

HANSEN, Mogens, **Polis: An Introduction to the Ancient Greek City-State**. Oxford University Press, Oxford 2006.

HANS-PETER, M, Uerpmann., “Troai’da Yaşam” , **Troia Düş Ve Gerçek**, Stuttgart 2001.

HARNBLOWER, Simon,- Spawforth, Antony, **Oxford Classical Dictionary**, Oxford University Press, 2003.

HÖHFELD V., “Homeros’un Doğası – Bugün”, **Troia Düş ve Gerçek**, Stuttgart 2001.

JEFFREY, L. H. **Arcaic Greece: The City-States C. 700-500 B.C.**, St. Martin Press, Newyork 1976.

KÖRPE, Reyhan- Körpe, Funda, “A Lead Medallion From Skepsis In The Troad”, **Studia Trocia**, Band XI, 2001.

KÖRPE, Reyhan- Yavuz, M. Fatih, **Sigeion and It's Foundation**, XI. Symposium on Mediterranean Archaeology, İstanbul 24-29 Nisan 2007.

KÖRPE, Reyhan, "Troas Bölgesi Antik Kentleri", **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.1,Değişim Yayınları, İstanbul 2008.

LEAF, Walter, **Strabo on The Troad**, Cambridge University Press, Cambridge, 1923.

MAGİE, David, "Anadolu'da Romalılar", **Batı Anadolu Zenginlikleri**, çev. Nezih Başgelen-Ömer Çapar, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2002.

MALAY, Hasan, "Batı Anadolu'nun Antik Çağdaki Ekonomik Durumu", **Arkeoloji ve Sanat Dergisi II**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1983.

MANSEL, Arif Müfit, **Ege ve Yunan Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2004.

MAYER, Eduard, **Geschichte von Troas**, Leipzig 1877.

MUNRO, J. A. R., "Pelasgians and Ionians", **The Journal of Hellenic Studies**, Vol. 54, Part 2, 1934.

MÜLLER, Dietram, **Topographischer Bildkommentar Zu Den Historien Herodots**, Tübingen 1997.

ÖZDOĞAN, Mehmet, "1988 Yılı Trakya ve Marmara Bölgesi Araştırmaları" , **VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, C.I, KB Yayınları, Ankara 1989.

PERNİCKA, Ernst, "Archäometallurgische Untersuchungen in Nordwestanatolien," **Jahrbuch Des Römisch-Germanischen Zentralmuseums** 31, 1984

ROEBUCK, C.A., **Ionian Trade And Colonization**, New York 1959.

ROSE, Brain, “Yunan ve Roma Döneminde İlion”, **Troya Düş Ve Gerçek**, 2001.

ROSE, Brain-Körpe, Reyhan, “*The Granicus River Valley Survey Project 2004*”, 23. Araştırma Sonuçları Toplantısı, ANTALYA 2005.

SAMMLUNG V. Aulock, **Collection of Greek Coins**, Vol.I, Berlin 1957.

SAZCI, Göksel, “Troas Bölgesi Prehistoryası”, **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.I, 2008.

SEVİN, Veli, “Anadolu’da Yunanlılar”, **Görsel Anadolu Ansiklopedisi**, C.1, Görsel Yayınlar 1982.

SEVİN, Veli, **Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

SHAPIRO, H. A., **Art and Cult under the Tyrants in Athens**, Mainz 1989.

SMITH, William, **A Dictionary of Grek and Roman Antiquities**, London 1875.

SPENCER, N., “Exchange and Stasis in Archaic Mytilene”, **Alternatives to Athens: Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece**, ed. Roger Brock ve Stephen Hodkinson, Oxford University Press, Oxford 2000

STAR, Chester G., **Antik Çağda Deniz Gücü**, Homer Yayınları, İstanbul 2000.

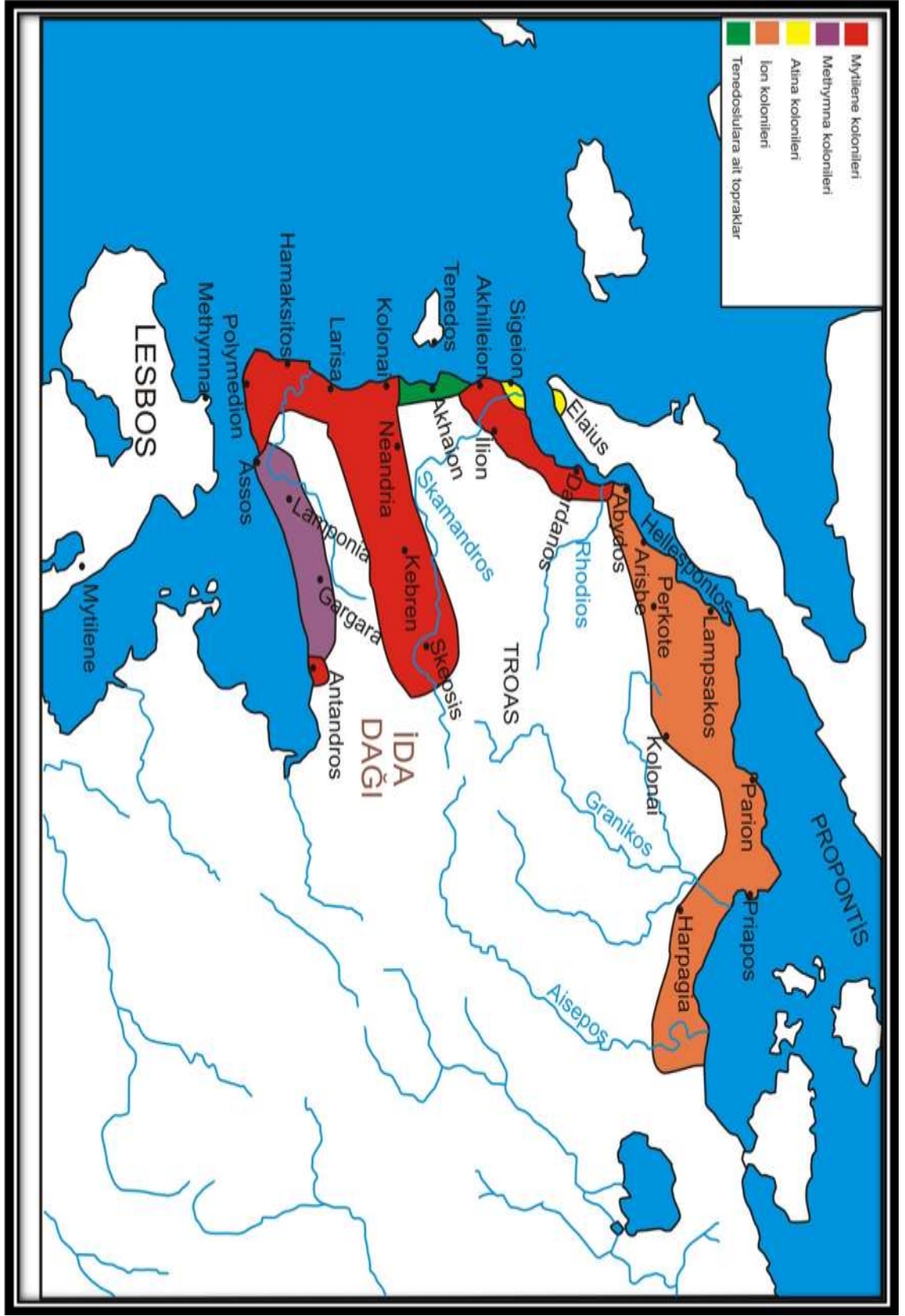
TENGER, BERNHARDT, “Zur Geographie und Geschichte der Troas“ , ed. Elmar Schwertheim, **Die Troas. Neue Forschungen III**, Bonn.

TSETSKHLADZE, G. R., “Greek Penetration of The Black Sea” , **The Archaeology of Greek Colonisation**, Oxford 2004.

WILSON, John-Paul., “İdeologies of Greek Colonization”, **Greek And Roman Colonization**, 2006.

YAVUZ, M. Fatih, “İlk Çağda Gelibolu Yarımadası”, **Çanakkale Savaşları Tarihi**, C.I, Değişim Yayınları, İstanbul 2008.

HARİTALAR

HARİTA I: Troas Bölgesinde Kurulan Kolonilerin Dağılımı

HARİTA II: Arkaik Dönemde Batı Anadolu

HARİTA III: Troas Bölgesi Kolonileri

LEVHALAR

LEVHA I

Resim 1: *Kebren Kenti Sikkeler*

LEVHA II

Resim 2: Antandros Kenti Sikkeleri

Resim 3: *Dardanos Antik Kentinin Bulunduğu Alan*

Resim 4: *İlion (Hisarlık)*

Resim 5: Akhilleion (*Besige Burnu*)

Resim 6: Tenedos (*Bozcada*)

Resim 7: Kolonai (Beşiktepe)

Resim 8: Larisa (Liman Tepe)

Resim 9: *Khyrisa (Gülpınar Kasabası Civarı)*

Resim 10: *Hamaksitos (Göztepe)*

Resim 11: *Polymedion (Koyunevi Köyü)*

Resim 12: *Assos (Behramkale)*

Resim 13: *Lamponia (Kozlu Köyü)*

Resim 14: *Lamponia Kenti Sikkeleri*

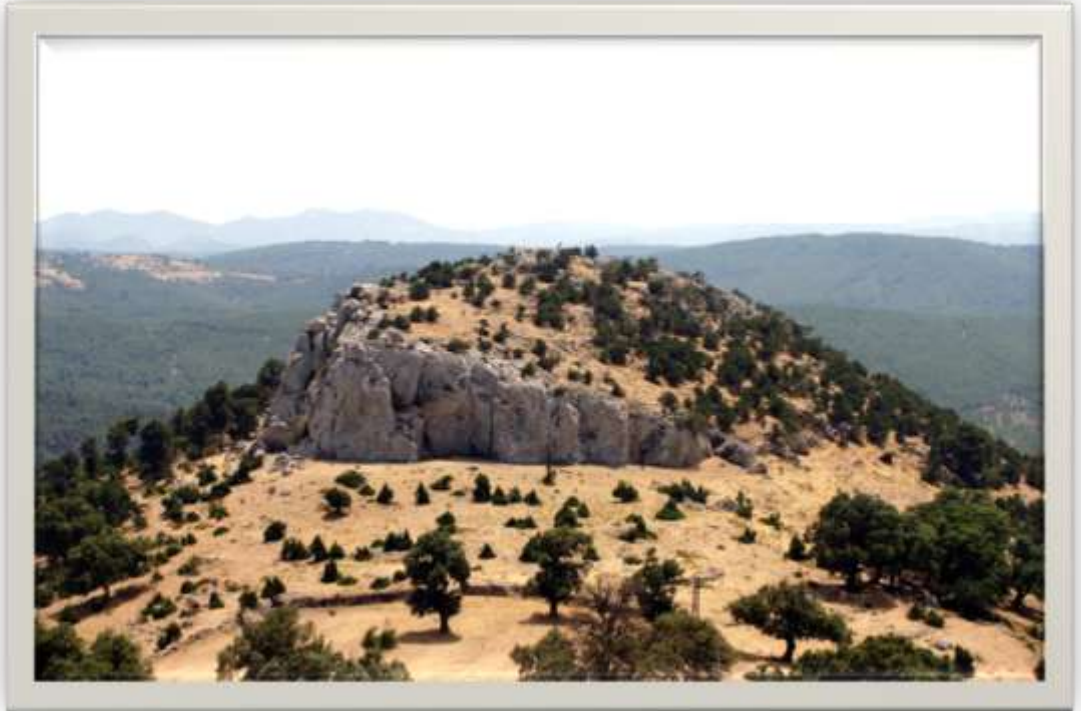
Resim 15: *Gargara (Kocakaya Tepesi)*

Resim 16: *Antandros*

Resim 17: *Neandria (Çığırtı Dağı)*

Resim 18: *Kebren (Çaldağ)*

Resim 19: *Skepsis (Kurşunlu Tepesi)*

Resim 20: *Skepsis Kenti Sikkesi*

Resim 21: *Abydos (Nara Burnu)*

Resim 22: *Abydos Kenti Sikkeleri*

Resim 23: *Perkote (Umurbey Beldesi Civarı)*

Resim 24: *Paisos*

Resim 25: *Kolonai (Çataltepe-Kaletepe)*

Resim 26: *Parion (Kemer Köyü)*

Resim 27: *Priapos (Karabiga)*

Resim 28: *Sigeion (Yeniköy)*

Resim 30: *Rhoteion*

Resim 31: *Gergis*